Έν Ὀλύμπῳ

Τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό

ΤΟΥ ΔΙΚΤΥΟΥ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ «ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Αριθμός Τεύχους: 11, Ιούλιος - Αύγουστος - Σεπτέμβριος 2019
Ηλεκτρονική διεύθυνση: www.enolympo.gr

- **Κοινωνιολογικά θέματα**
- **Δρώμενα του Δικτύου**
- **Καλλιτεχνικά θέματα**
- **Λαογραφικά θέματα**
- **Ιστορικά θέματα**
- **Παιδαγωγικά θέματα**
- **Λογοτεχνικά θέματα**
- **Πολιτιστικά θέματα**
- **Περιβάλλον**
- **Οικολογία**

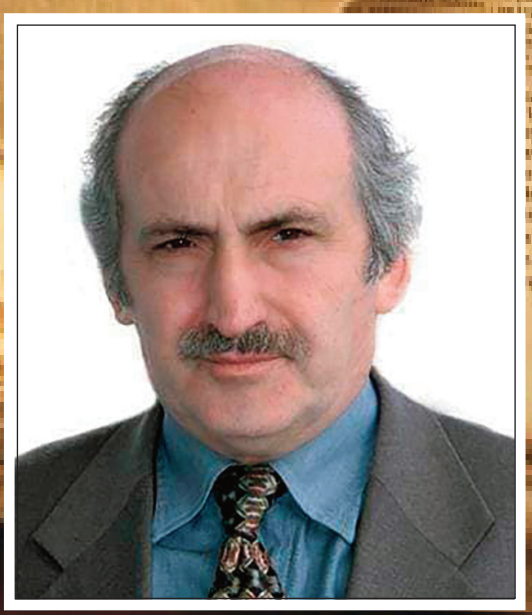

Κώστας Σαχινίδης

Εν Θλύμπῳ

τριμηνιαίο ηλεκτρονικό περιοδικό

Ιδιοκτησία:
Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας,
Υπεύθυνη έκδοσης:
Ελένη Μπλιούμη
Έδρα: Ελασσόνα, 6ης Οκτωβρίου 84, 40200
Διεύθυνση Σύνταξης:
Ελένη Μπλιούμη
Συντακτική Επιτροπή:
Κορίνα Πάντου
Βασίλης Ζαρζώνης
Σπύρος Μπούμπας
Φιλολογική επιμέλεια:
Κορίνα Πάντου
Δημιουργική επιμέλεια - Σελιδοποίηση:
Μαρία Μοσχογιάννη
Ηλεκτρονική υποστήριξη:
Αθανάσιος Αδάμου
Αθηνά Βαρσαμή
Τεχνική υποστήριξη:
Σταύρος Σαχινίδης
Νομική Σύμβουλος:
Αναστασία Χαιρετίδου
Πληροφορίες:
Ελένη Μπλιούμη 6976832232
mparasio@otenet.gr
Σημείωση σύνταξης:
●Επιτρέπεται η ελεύθερη άντληση στοιχείων, αρκεί να αναφέρεται η πηγή και ο συγγραφέας
●Οι συγγραφείς των άρθρων φέρουν την ευθύνη για τις απόψεις τους

Αφιέρωμα στον αείμνηστο Κωσταντίνο Σαχινίδη

Άνθρωπος του Πολιτισμού και της Επιστήμης

Είναι αλήθεια ότι για ορισμένους ανθρώπους που έφυγαν από την ζωή δεν χρειάζονται μνημόσυνα κι εγκώμια, γιατί η κοινωνική προσφορά, η αγωνιστική στάση ζωής και το πολύπλευρο έργο τους τους έχουν ήδη καταξιώσει στη μνήμη και την καρδιά των συνανθρώπων τους και τους έχουν αναγάγει σε διαχρονικές αξίες για τον τόπο τους.

Μια τέτοια εξέχουσα προσωπικότητα ήταν και ο καθηγητής Κωνσταντίνος Σαχινίδης που έφυγε για το μεγάλο ταξίδι της αιωνιότητας, αφήνοντας πίσω του σπουδαίο έργο πνευματικής και πολιτιστικής προσφοράς, ένα τεράστιο έργο τοπικής λαογραφίας και ιστορίας, που πολύ δύσκολα μπορεί να προσπεραστεί και να λησμονηθεί.

Ο Κωνσταντίνος Σαχινίδης ήταν πολυσχιδής προσωπικότητα και, συνάμα, ένας ακούραστος εργάτης του πνεύματος και της ζωής.

Ήταν ο ιδανικός τύπος διανοούμενου, επιστήμονα κι ανθρώπου, που αγωνίζεται από κάθε «μετερίζι», χωρίς ποτέ να «το βάζει κάτω».

Σ' όλη τη διάρκεια του βίου του, οι προσωπικοί του αγώνες και προσπάθειες, ήταν πάντα ταυτισμένοι με το κοινό καλό.

Ασυμβίβαστος με κάθε ιδέα και αρχή που θα έβλαπτε το κοινό συμφέρον. Ακούραστος, από οποιαδήποτε θέση και αν κατείχε.

Ο Κωνσταντίνος Γ. Σαχινίδης γεννήθηκε το 1953 στη Γαλανόβρυση του Νομού Λάρισας. Σπούδασε στο Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών, με έδρα την Αθήνα, όπου εκεί ολοκλήρωσε τις προπτυχιακές του σπουδές στο Τμήμα Πολιτικής Επιστήμης (1976) και αργότερα τη διδακτορική του διατριβή στο Τμήμα Κοινωνιολογίας (1994).

Ήταν συγγραφέας με πλούσιο και ποικίλο συγγραφικό έργο και τακτικό μέλος της Ελληνικής Λαογραφικής Εταιρείας, της Εταιρίας Ελλήνων Λογοτεχνών, καθώς και του Φιλολογικού Συλλόγου ΠΑΡΝΑΣΣΟΣ.

Είχε αναπτύξει πολλές πνευματικές δραστηριότητες συμμετέχοντας σε πολλά επιστημονικά και άλλα συνέδρια, ημερίδες και συμπόσια, στην Ελλάδα και σε άλλες χώρες, όπου πραγματοποίησε έναν μεγάλο αριθμό διαλέξεων.

Στο συγγραφικό του έργο περιλαμβάνονται και αρκετές πρωτότυπες μελέτες και επιστημονικά και άλλα άρθρα που έχουν δημοσιευθεί σε συλλογικούς τόμους, σε πρακτικά συνεδρίων καθώς και σε πολλά έγκυρα περιοδικά και εφημερίδες.

Ακόμη, ήταν εκδότης και Διευθυντής του επιστημονικού περιοδικού «ΧΟΡΟΣΤΑΣΙ» του Κέντρου Ελληνικού Χορού και Λαϊκού Πολιτισμού που εκδίδεται επί πέντε συνεχή χρόνια, κάθε τρίμηνο. Το περιοδικό φιλοξενεί διάφορα άρθρα διακεκριμένων επιστημόνων και συγγραφέων, σχετικά με την Παράδοση

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

- Αφιέρωμα στον αείμνηστο Κωνσταντίνο Σαχινίδη: Ο Άνθρωπος του Πολιτισμού και της Επιστήμης, της Ελ. Μπλιούμη, εκπαιδευτικού ....σελ. 2
- Δεν ξεχνώ..., της Αθηνάς Πανταζή, φιλόλογου....σελ. 4
- Κύπρος, της Κορίνας Πάντου, φιλόλογου ....σελ. 4
- Ανάγνωση ενός αναγνώστη, της Κορίνας Πάντου, φιλόλογου ....σελ. 5
- Παναγία η Υπάρχουσα, της Μένης Καραγιαννίδου, φιλόλογος-ποιήτρια, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε. ....σελ. 6
- Γιατί το καλοκαίρι... Ελλάδα; της Ελένης Μπλιούμη, εκπαιδευτικού ....σελ. 6
- Η παραποίηση της ιστορίας, του Κώστα Σπανού, συγγραφέα εκδότης του περιοδικού "Θεσσαλικό Ημερολόγιο" ....σελ. 7
- Ο "Μέσα Ιούλης", της Κορίνας Πάντου, φιλόλογου ....σελ. 7
- Τι είναι και τι σημαίνει η λέξη «Ανακάλημα», του Σπύρου Μπούμπα, εκπαιδευτικού συγγραφέα....σελ. 8
- Αναφορά στην εξέλιξη του ατόμου, του ζευγαριού και, κυρίως, στον κύκλο ζωής της οικογένειας, του Δρα Ι. Σιγάλα, παιδοψυχίατρου ....σελ. 9
- Η διδασκαλία της Γλώσσας, του Γ. Νιάουστα εκπαιδευτικού, Med στις Επιστήμες της Αγωγής ....σελ. 10
- Η Παιδαγωγική διάσταση της Λογοτεχνία, της Ευαγγελίας Ράπτου-Στεργιούλα, Δρα του Πανεπιστημίου Αιγαίου .... σελ. 11
- Η επιτόπια έρευνα του Πανεπιστημίου Θεσσαλίας στον Δήμο Ελασσόνας, του Θωμά Λιόλιου φιλόλογου, εκδότη και επιστημονικού ερευνητή του ΙΑΚΑ....σελ. 12
- Εμπόδια σε μια ομάδα πολιτισμικής προέλευσης και τρόποι αντιμετώπισης, της Αθηνάς Βαρσαμή, εκπαιδευτικού....σελ.13
- Και ξαφνικά, της Νανάς Στ. Παπαϊωάννου μέλος της Ε.Λ.Β.Ε. ....σελ. 14
- Έρωτας καλοκαιρινός, του Μουφτόγλου Λευτέρη συγγραφέα, μέλος της Ε.Λ.Β.Ε. ....σελ. 14
- Το σονέτο των αγγέλων, του Μουφτόγλου Λευτέρη συγγραφέα μέλος της Ε.Λ.Β.Ε. ....σελ. 14
- Ηγούμενος Διονύσιος, του Β. Ζαρζώνη φιλόλογου-συγγραφέα ....σελ. 15
- ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2019 ....σελ. 16

και τον Πολιτισμό. (Αφιέρωμα στον καθηγητή Κωνσταντίνο Σαχινίδη υπάρχει στο περιοδικό 1Χοροστάσι1 για τον Πολιτισμό και την Παράδοση, στο τεύχος 24 Ιούλιος, Αύγουστος, Σεπτέμβριος 2008.) https://docplayer.gr/6561213-Diavaste-s-ayto-to-teyhos.html

Διετέλεσε Καλλιτεχνικός Διευθυντής και χοροδιδάσκαλος της Χορευτικής Ομάδας του Πανεπιστημίου Πειραιώς.Καλλιτεχνικός Διευθυντής και Πρόεδρος του Κέντρου Ελληνικού Χορού και Λαϊκού Πολιτισμού, με έδρα την Καλλιθέα Αττικής. Ιδρυτής και Πρόεδρος του Αγροτικού Εθνογραφικού Μουσείου Αραδοσιβίων, με έδρα την Γαλανόβρυση του Νομού Λάρισας.

Διοργάνωσε οκτώ επιστημονικές ημερίδες με διάφορα θέματα για τον Πολιτισμό, ενώ, το 2005, προσκλήθηκε και συμμετείχε στο Φεστιβάλ Συγγραφέων του Κόσμου που έγινε στην περιφέρεια Hangzhou της Κίνας.

Παράλληλα είχε αναπτύξει ποικίλη πολιτιστική δράση, με μακροχρόνιες χορευτικές εκδηλώσεις σε διεθνές επίπεδο.

Υπήρξε βασικός διοργανωτής πλήθους φεστιβαλικών εκδηλώσεων που έγιναν στα μεγαλύτερα θέατρα και στάδια της Αθήνας και αλλού.

Μάλιστα ορισμένες από τις εκδηλώσεις αυτές έγιναν κορυφαίοι θεσμοί, σε πανελλήνιο επίπεδο, όπως ήταν το «Πανόραμα παραδοσιακών Χορών», με συμμετοχή 80 και πλέον χορευτικών συγκροτημάτων.

Υπήρξε Συντονιστής Προγραμμάτων στην Λαϊκή Επιμόρφωση Νομαρχίας Πειραιά (1996-1999) και βασικός διοργανωτής και Διευθυντής του Διεθνούς Μουσικοχορευτικού Φεστιβάλ «ΑΡΑΔΟΣΙΒΙΑ» που γίνεται επί 13 συνεχή χρόνια σε εννέα Δήμους της Κεντρικής και της Νότιας Ελλάδας και απλώνεται στις περιοχές Θεσσαλίας, Μακεδονίας και Αττικής.

Για 27 χρόνια δίδαξε αφιλοκερδώς θεωρητικά και κινησιολογικά μαθήματα χορού, κυρίως στο Πανεπιστήμιο Πειραιά (1989-2005), στον Σύλλογο Νέων Επαρχίας Ελασσόνας (1981-1986), στο Κέντρο Ελληνικού Χορού και Λαϊκού Πολιτισμού (1990-2007), στη Νομαρχία Πειραιά, στη ΝΕΛΕ Αθηνών κ.λπ.

Με τις χορευτικές του ομάδες έδωσε πολλές παραστάσεις σε πολλές περιοχές της Ελλάδας και σε άλλες χώρες όπως:

ΚΙΝΑ, ΗΠΑ, ΚΟΥΒΑ, ΙΤΑΛΙΑ, την τότε ΓΙΟΥΓΚΟΣΛΑΒΙΑ, ΒΟΥΛΓΑΡΙΑ, ΟΥΓΓΑΡΙΑ, ΑΛΒΑΝΙΑ κ.α. Επίσης έκανε πολλές τηλεοπτικές εμφανίσεις σε πολλά κανάλια ενώ έδωσε δεκάδες συνεντεύξεις σε εφημερίδες, περιοδικά, τηλεοπτικούς και ραδιοφωνικούς σταθμούς.

Για το έργο και την προσφορά του βραβεύθηκε από το Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο, την Ανώτατη Σχολή Καλών Τεχνών, τη Νομαρχία Αττικής, τη Νομαρχία Πειραιώς, την Εταιρία Ελλήνων Λογοτεχνών κ.ά. ενώ τιμήθηκε με μετάλλια και ειδικές τιμητικές πλακέτες από δεκάδες Πολιτιστικούς Φορείς και Δήμους της Ελλάδας και του Εξωτερικού.

Έργα του:

ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΤΟΥ ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΥ ΧΟΡΟΥ ΣΤΗ ΣΥΓΧΡΟΝΗ ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΚΟΙΝΩΝΙΑ: ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΟΥ ΝΟΜΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ, έκδοση του Κέντρου Ελληνικού Χορού και Λαϊκού Πολιτισμού (Κ.Ε.Χ.Ο.Λ.Π.), Αθήνα 1995, σελ.254.

ΜΕΣΟΛΟΓΓΙ-ΑΙΤΩΛΙΚΟ, ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ ΧΟΡΕΥΤΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΚΑΙ ΠΑΡΑΔΟΣΗ, έκδοση του οίκου ΄΄Πολυμέσα Εκπαιδευτική-Μηχανική΄΄, Αθήνα 2001, σελ.300. Το βιβλίο συνοδεύεται από δύο CD, τα οποία περιέχουν παραδοσιακά τραγούδια της περιοχής Μεσολογγίου και του Αιτωλικού που ερμηνεύουν τρεις τοπικές παραδοσιακές ορχήστρες.

ΠΑΡΑΔΟΣΙΑΚΟΣ ΧΟΡΟΣ ΚΑΙ ΛΑΪΚΗ ΔΗΜΙΟΥΡΓΙΑ, συλλογικός τόμος. Εκδόθηκε με δική του επιμέλεια από τις εκδόσεις «Παπαζήση», Αθήνα 1999, σελ.154.

ΧΟΡΟΙ ΚΑΙ ΤΡΑΓΟΥΔΙΑ ΤΗΣ ΗΠΕΙΡΟΥ, ένθετο βιβλίο στο ομότιτλο CD που περιέχει παραδοσιακά τραγούδια της Ηπείρου με παραδοσιακή ορχήστρα, έκδότης: Κρόνος, Αθήνα 2000, σελ. – μαζί με Konstantinos Sachinides

ΛΑΙΚΗ ΠΟΙΗΣΗ ΤΟ ΠΑΡΑΔΕΙΓΜΑ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΟΣ, σε συνεργασία με την Ευαγγελία Ράπτου Στεργιούλα. Εκδοτικό οίκος ΛΕΙΜΩΝ

ΤΑΓΜΑΤΑΡΧΗΣ ΜΠΑΛΝΤΟΥΜΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ. Ο ΘΡΥΛΙΚΟΣ ΗΡΩΑΣ ΤΟΥ ΕΛΛΗΝΟΪΤΑΛΙΚΟΥ ΠΟΛΕΜΟΥ 1940-1941, εκδόσεις Θωμάς Λιόλιος, 2019

Είχα την ευκαιρία να συνεργασθώ τα τελευταία 7 χρόνια, με τον καθηγητή Κωνσταντίνο Σαχινίδη και θεωρώ τον εαυτό μου ιδιαίτερα τυχερό που με τίμησε με την καθοδήγησή του. Παρουσιάσεις βιβλίων, Γιορτές Λόγου και Τέχνης, παρουσιάσεις χορευτικού συγκροτήματος, Διημερίδες, Μουσικοχορευτικά Φεστιβάλ, Πολιτιστικές εκδηλώσεις, Χοροεσπερίδες, Εκθέσεις συλλογών, γλυπτικής, ζωγραφικής, Μουσικές βραδιές, όπως η Μουσική βραδιά «Από την Ανατολή στη Δύση» με πολιτιστικά και κοινωνικά στοιχεία περιοχών από την Ανατολή ως τη Δύση, ομιλίες, θεατρικά έργα, συνεργασίες, ταξίδια με υπέροχους προορισμούς λαογραφικού, κοινωνικού και πολιτιστικού χαρακτήρα, συνεργασία στο ηλεκτρονικό περιοδικό «Εν Ολύμπω» http://enolympo.gr/magazine.html...

Ήταν από τους ανθρώπους που «αφήνουν χώρο» στους νέους και τους «τραβάνε» ψηλά.

Η απώλεια του Κωνσταντίνου Σαχινίδη είναι τεράστια για τον κόσμο της Επιστήμης και του Πολιτισμού, καθώς και της τοπικής λαογραφίας και ιστορίας. Είχε όνειρα, όραμα και πολλά ακόμη να προσφέρει. Θα τον θυμόμαστε με σεβασμό...

Ελένη Μπλιούμη

ΔΕΝ ΞΕΧΝΩ...

...την 20η Ιουλίου και ώρα 5 το πρωί, όταν η Μεγαλόνησος δέχτηκε επίθεση από τους Τούρκους. Οι σειρήνες χτυπούν κάθε χρόνο εκείνη τη μέρα κι εκείνη την ώρα για να μας θυμίσουν τις μαύρες μέρες. Πέντε μέρες μετά το πραξικόπημα κατά του Μακάριου, οι τουρκική ηγεσία βρήκε την αφορμή και με πρόσχημα ότι ήταν μια «ειρηνευτική επιχείρηση» για να ομαλοποιήσει τη συνταγματική τάξη, εισέβαλε στο νησί. Με την αυγή της 20ης Ιουλίου του 1974 οι τουρκικές στρατιωτικές δυνάμεις αποβιβάστηκαν δυτικά της Κερύνειας.

της **Αθηνάς Πανταζή**
φιλόλογου

«Είναι δύσκολο να πιστέψω πως μας τους έφερε η αγαπημένη θάλασσα της Κερύνειας. Εισβολή, Κώστας Μόντης».

Από θάλασσα κι ουρανό οι τουρκικές δυνάμεις εισέβαλαν στο νησί κι άρχισαν την επίθεση. Πολίτες δολοφονήθηκαν, γυναίκες βιάστηκαν, κάτοικοι αιχμαλωτίστηκαν.

...την 14η Αυγούστου ξημερώματα, όταν οι Τούρκοι επιτέθηκαν για δεύτερη φορά με αγριότητα κατά της Κύπρου καταλαμβάνοντας πλέον το 36,4 % του νησιού, χωρίζοντάς το σε δύο κομμάτια.

Οι ορδές του Αττίλα μπήκαν στην Αμμόχωστο και οι εχθροπραξίες τελείωσαν με την κατάληψη της Μόρφου. Η Λευκωσία χωρίστηκε στα δυο, παραμένοντας διαιρεμένη μέχρι και σήμερα.

Η Κύπρος δεν ήταν ποτέ η ίδια. Οι Ελληνοκύπριοι πήραν από μία βαλίτσα με τα υπάρχοντά τους κι έφυγαν να κρυφτούν σε κάποιο ξενοδοχείο. Τους δόθηκε η εντύπωση πως γρήγορα θα επέστρεφαν πάλι στα σπίτια τους. Όμως η ελπίδα του γυρισμού στους τόπους τους και στα λεηλατημένα σπίτια τους έσβησε γρήγορα. Την είχαν χάσει οριστικά. Χιλιάδες οι ξεριζωμένοι και χιλιάδες οι αγνοούμενοι.

Πήγαμε περπατητοί στο ξενοδοχείο, αφήνοντας μισογεμάτα τα φλυτζάνια του καφέ...Τρυπώσαμε αμέσως στα υπόγεια του μεγάλου ξενοδοχείου... [20.07.1974], Ρήνα Κατσελλή.

Μανάδες, πατεράδες, αδέρφια με μια φωτογραφία στο χέρι προσπαθούσαν να εντοπίσουν τα παιδιά και τα αδέρφια τους.

...τους χιλιάδες αγνοούμενους ελληνοκύπριους, που δεν τους δόθηκε το δικαίωμα να ταφούν και να κλαφτούν από τους συγγενείς τους. Για τις οικογένειές τους κάθε μέρα χτυπάνε οι σειρήνες γι' αυτούς που βρέθηκαν αλλά και γι' αυτούς που αγνοούνται ακόμη. Οι αγνοούμενοι και οι δικοί τους άνθρωποι μέχρι σήμερα αγωνίζονται να βρεθούν για να τερματίσει η περίοδος της αγωνίας και να επουλωθούν οι παλιές πληγές.

«Παιδί με μια φωτογραφία στο χέρι,
με μια φωτογραφία στα μάτια του βαθιά,
και κρατημένη ανάποδα με κοίταζε...
Έμοιαζε του πατέρα του η φωτογραφία.
Του τήνε γύρισα ίσια κι είδα πάλι
τον αγνοούμενο με το κεφάλι κάτω...

«Παιδί με μια φωτογραφία»
Κυριάκος Χαραλαμπίδης

ΚΥΠΡΟΣ

Μικρή, προδομένη Αφροδίτη,
το φως και το κύμα σε γδύνει,
στις ρώγες του Ολύμπου
παγωμένο «γάλα»...
ο χειμώνας σου πίνει,
κι άσπρα κρίνα η άνοιξη χύνει...
Την Ιστορία οι μύθοι σου απλώνουν!!

Τα κουφαηδόνια σε σημαδεύουν,
ξυπνούν το χαμό του Αυξεντίου!
Σε τάφους ηρώων ορκίζουν το φως,
το φως αναδεύουν.

Καρφώνουν στα σύμβολά τον Ευαγόρα...
Την Ιστορία οι φωνές του ματώνουν...
Διχοτομούν,
τους σταυρούς προσπερνούν
του κόσμου οι «μεγάλοι»,
ξεσχίζουν...
τα ματωμένα κορίτσια
ξαναβιάζουν,
που τα ξεχνούν...
Τον Αίαντα στη Σαλαμίνα κομματιάζουν!
Την Ιστορία οι κραυγές σου ματώνουν!

Φθινόπωρο 2017
«Αφιέρωμα στην Κύπρο»
Κορίνα Πάντου

ΑΝΑΓΝΩΣΗ ΕΝΟΣ ΑΝΑΓΝΩΣΤΗ

Με αφορμή τη μεγάλη γιορτή της Κοιμήσεως της Παναγίας μας, το Δεκαπενταύγουστο, ξεφυλλίζω ένα πολύτιμο βιβλίο –παρακαταθήκη, του αείμνηστου Ελασσονίτη Γρηγορίου Βέλκου, Σχολικού Συμβούλου Π.Ε, Ιστορικού ερευνητή και συγγραφέα. Τίτλος του: Ο ΑΡΧΑΙΟΤΕΡΟΣ ΚΩΔΙΚΑΣ ΤΗΣ ΜΟΝΗΣ ΤΗΣ ΠΑΝΑΓΙΑΣ ΟΛΥΜΠΙΩΤΙΣΣΑΣ. (Ελασσόνα 1994) Πρόκειται για την 1η εμπεριστατωμένη ανάγνωση κι ερμηνεία του κώδικα (χειρογράφου) αριθμ. 220 της βιβλιοθήκης της Μονής.

της **Κορίνας Πάντου**
φιλόλογου

Με μια πρώτη ματιά το σύγγραμμα αυτό φαίνεται να απευθύνεται σε ειδική κατηγορία αναγνωστών, καθώς παραθέτει λεπτομερώς πληροφορίες του εν λόγω κώδικα που αφορούν αποκλειστικά πρόσωπα και γεγονότα που σχετίζονται με την καθημερινότητα της Μονής για το χρονικό διάστημα 1750- 1810. Καθώς, όμως, ιχνηλατώ μαζί με τον συγγραφέα στις λεπτομέρειες του κώδικα 220, αρχίζω να συμφωνώ απόλυτα μαζί του για την πολυδιάστατη αξία του ως ιστορικής πηγής, τόσο για την ιστορία της Μονής και του τόπου, όσο και για την ιστορία του ευρύτερου χώρου της Θεσσαλίας και της Μακεδονίας.

Ο συγγραφέας όχι απλά ερμηνεύει κι αξιολογεί τις πληροφορίες της πηγής του, αλλά παραθέτοντας αυτούσιες σελίδες-τεκμήρια του χειρογράφου κι εμπλουτίζοντας τις περιγραφές του με άφθονο εικονογραφικό υλικό, αφήνει τον αναγνώστη να σχηματίσει τη δική του, ολοκληρωμένη άποψη για το παρελθόν.

Αποφασίζω, κατόπιν τούτου, να αποδελτιώσω και να παρουσιάσω, όσο πιο απλοποιημένα, ποικίλες πληροφορίες που θα ορέγονταν ο δυνητικός επισκέπτης-τουρίστας της Μονής, αλλά και της Επαρχίας Ελασσόνας, έχοντας, ασφαλώς, ως δίαυλο επικοινωνίας την έρευνα κι ερμηνεία της πηγής από τον εξαίρετο συγγραφέα, Γρ. Βέλκου.

Μαθαίνω από τον πρόλογο για την ίδρυση της Μονής. ...Πιθανότερη χρονολογία, με βάση μια επιγραφή στην ξύλινη θύρα του καθολικού, θεωρείται το 1295/96 μ.Χ., με χορηγία των δυο σεβαστοκρατόρων της Θεσσαλίας Κωνσταντίνου και Θεοδώρου, γιων του Ιωάννη Δούκα της δυναστείας της Ηπείρου, που στο 2ο μισό του 13ου αι. καταλαμβάνει κι ελέγχει και τη Λάρισα.

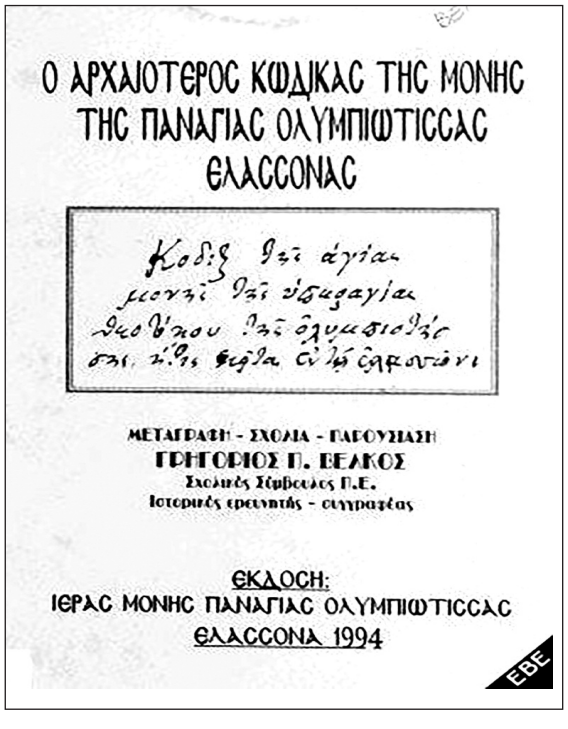

Είναι το έτος των αρραβώνων του σεβαστοκράτορα Θεοδώρου με τη Θεοφανώ, αδελφή της συζύγου του συμβασιλέως Κων/ πόλεως Μιχαήλ Θ΄, που συγκυβερνά μαζί με τον Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο το επανιδρυμένο Βυζαντινό Κράτος.

Πρωτοστάτης στην ίδρυση κι ο αθωνίτης μοναχός Αθανάσιος και μετέπειτα Πατριάρχης Κων/πόλεως. Ωστόσο, η ανάγνωση της επιγραφής εγείρει αμφιβολίες... Έχει προταθεί και το έτος 1305/6.

Μαζί με τον συγγραφέα ανακαλύπτω την πατρότητα του κώδικα 220:

Δημιουργήθηκε από τον ιερομόναχο Δομέτιο, που κατέγραφε στο κελί του ό,τι νόμιζε πως άξιζε να καταγραφεί. Μετά το θάνατό του το 1787 ο κώδικας βρέθηκε στα χέρια του πνευματικού του παιδιού, του ηγούμενου Άνθιμου Ολυμπιώτη, που διορθώνει, τακτοποιεί και συνεχίζει με νέες καταγραφές. (Προτομή του βρίσκεται στην κεντρική πλατεία Λιβαδίου). Μαθαίνω από τον πρόλογο για την ίδρυση της Μονής. Στέκομαι σαν περιηγητής στη σελίδα 19, όπου ο συγγραφέας, θέλοντας να βοηθήσει τον αναγνώστη του στην κατανόηση των αναφορών του κώδικα, διασώζει πίνακα τοπωνυμίων όλων των χωριών της Επαρχίας, όπως ίσχυαν από την Τουρκοκρατία κι όπως αναφέρονται στον κώδικα. Κάποια ακούγονται ακόμη, κάποια τείνουν να εξαλειφθούν, υπέρ των νεότερων τοπωνυμίων.

Ο αείμνηστος Γρηγόρης Βέλκος

Αντιγράφω:

ΝΕΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ	ΠΑΛΙΑ ΟΝΟΜΑΣΙΑ
1) Αγιονέρι (το)	(το)Τσερνίλο ή Τσιρνίλο
2) Αετοράχη (η)	(το) Βελέσνικο ή Βελεσνίκος
3) Άζωρος (η)	(η) Βουβάλα
4) Άκρη (η)	(η) Μπισιρτσιά
5) Αμούρι (το)	(το) Αμούριον
6) Ασπρόχωμα (το)	(οι) Μπαρακάδες
7) Βαλανίδα (η)	(η) Βαλανίδα
8) Βερδικούσα (η)	(η) Βερδικούσα
9) Βλαχογιάννι (το)	(το) Βλαχογιάννη
10) Βοτανοχώρι (το)	(η) Γκορτζιόβαλη
11) Γαλανόβρυση (η)	(τα) (Α) ραδοσίβια Ορτά*
12) Γεράνεια (τα)	(η) Ντελίνιστα
13) Γιαννωτά (τα)	(η) Γιαννωτά
14) οικισμός διαλυμένος	(η) Διάβα ή Ντιάβα
15) Δολίχη (η)	(η) Τούχλιστα ή Ντούχλιστα
16) Δομένικο (γτο)	(το) Δομένικον ή (ο) Δομένικος
17) Δρυμός (ο)	(το) Δριάνοβο ή Ντριάνοβο
18) Ελασσόνα (η)	(η) Ελασσών ή Αλασσόνα
19) Ευαγγελισμός (ο)	(η) Κο(υ)νιατσή
20) Καλλιθέα (η)	(το) Σάδ(ντ)οβο
21) Καλύβια Αναλήψεως (τα)	νεότερος οικισμός
22) Καλύβια Κοκκινοπηλού (τα)	νεότερος οικισμός
23) Καρυά (η)	η) Καρυά
24) Κεφαλόβρυσο (το)	(το) Κεφαλόβρυσον ή Μπουνάρ –Μπασί
25) Κλεισούρα (η)	(η) Κλεισούρα ή (το) Κλείσοβο
26) Κοκκινόγη (η)	(οι) Δε(ι)μιράδες
27) Κοκκινοπηλός (ο)	(ο) Κοκκινοπλός
28) Κρανιά (η)	(η) Κρανέα ή Ξηροκρανιά
29) Κρυόβρυση (η)	(η) Πουλιάνα

30) Λεύκη (η)	(η) Σκόμπα
31) Λιβάδι (το)	(το) Βλαχολίβαδο
32) Λουτρό (το)	(το) Λουτρό
33) Λόφος (ο)	(οι) Παζαρλάδες
34) Λυκούδι (το)	(το) Λυκούδιον
35) Μαγούλα (η)	(η) Μαγούλα
36) Μεγάλο Ελευθεροχώρι (το)	(το) Μέγα Ελευθεροχώριον
37) Μεσοχώρι (το)	(η) Μυλόγουστα
38) Μηλέα (η)	(η) Βούρπα ή Βούρμπα
39) Μικρό Ελευθεροχώρι (το)	(το) Λευτεροχωράκι
40) Ολυμπιάδα (η)	νεότερος οικισμός
41) Παλαιόκαστρο (το)	(το) Παλαιόκαστρον
42) Πετρωτό (το)	(η) Μάλεση
43) Πραιτώρι (το)	(το) Πραιτώριον
44) Πύθιο (το)	(το) Σέλος
45) Σαραντάπορο (το)	(το) Γ(κ)λίκοβο
46) Σκοπιά (η)	(το) Καραούλι
47) Σπαρμός (ο)	(ο) Σπαρμός
48) Στεφανόβουνο (το)	(τα) (Α)ραδοσίβια Ζεινέλ**
49) Συκαμινέα (η)	(η) Σκαμνιά
50) Συκέα (η)	(η) Συκιά
51) Τσαπουρνιά (η)	(η) Τσαπουρνιά
52) Τσαριτσάνη (η)	(η) Τσαρίτσανη ή Τσαρίτζαινα
53) Φαρμάκη (η)	(η) Φαρμάκη
54) Φλάμπουρο (το)	(το) Μιτσιούνι

*Ορτά (τούρκικα)= Πάνω μαχαλάς
**Ζεινέλ(τούρκικα)= Κάτω μαχαλάς

*****Άλλα ενδιαφέροντα στοιχεία της ανάγνωσής μου στο επόμενο τεύχος, (12)**

Παναγία η Υπάρχουσα

Παναγία η Υπάρχουσα
"Νυν και αεί"
στου κόσμου τους ουρανούς.
Παναγία η Υπομένουσα
των ανθρώπων τα πάθη σηκώνεις.
Η ματιά Σου,
ελπίδας σπίθα,
της ψυχής το σκοτάδι καταυγάζει.
Τα δάκρυά Σου
των πονεμένων βάλσαμο,
ίασης αγίασμα.
Παναγία,
της ζωής Σκέπη και αγαλλίαμα,
οδήγησε τα βήματά μας
στης αγάπης το δρόμο.

Μένη Καραγιαννίδου
φιλόλογος- ποιήτρια
μέλος της Ε.Λ.Β.Ε

ΓΙΑΤΙ ΤΟ ΚΑΛΟΚΑΙΡΙ... ΕΛΛΑΔΑ;

Είναι ν' αναρωτιέται κανείς; Καλοκαίρι σημαίνει...Ελλάδα και Ελλάδα σημαίνει ήλιος, θάλασσα, ουρανός, καλό φαγητό, φιλοξενία, άνθρωποι με καθαρή ματιά, μνημεία...Ευλογημένος τόπος, με μακρόχρονη ιστορία.

της **Ελένης Μπλιούμη,**
εκπαιδευτικού

Πατρίδα της Δημοκρατίας, του θεάτρου, της φιλοσοφίας. Πατρίδα μεγάλων ανδρών που δόξασαν τον τόπο τους και στάθηκαν άξιοι απόγονοι των προγόνων τους.

Πατρίδα του πιο λαμπρού ήλιου, του πιο ερωτικού ηλιοβασιλέματος, του πιο ξάστερου ουρανού. Βότσαλα, αμμουδιές, πανέμορφα κοχύλια και γαλαζοπράσινες ανακαλύψεις. Αυτό είναι το καλοκαίρι στην Ελλάδα!

Βουτιές σε νερά που νιώθεις να σε κρατούν στον αέρα και να σε ταξιδεύουν, τιρκουάζ θάλασσες που σε προκαλούν να τις εξερευνήσεις, σμαραγδένιες ακρογιαλιές σου παραχωρούν τον πλούτο της ομορφιάς τους, γεύσεις που χαϊδεύουν τον ουρανίσκο. Αυτό είναι το καλοκαίρι στην Ελλάδα!

Τι να πεις κανείς γι' αυτόν το τόπο; Κάθε γωνιά κι ένα όνειρο, κάθε εικόνα και μία φαντασμαγορία βγαλμένη από τα παραμύθια. Θείο δώρο!

Μια χώρα που ικανοποιεί όλες τις αισθήσεις. Μία χώρα με χρώματα, γεύσεις, αρώματα, ήχους.

Το μάτι αγκαλιάζει τα διάσπαρτα νησιά στα πελάγη της, τα επιβλητικά βουνά στις στεριές της, τους εύφορους κάμπους με τα καλούδια τους: το ευλογημένο λάδι, το γευστικό μέλι, τα νοστιμότατα φρούτα, τη φέτα, το μυρωδάτο κρασί και τόσα ακόμη.

Ξωκλήσια, γραφικά χωριουδάκια, πευκόφυτες πλαγιές, έντονο θρησκευτικό συναίσθημα, συναυλίες, χαρακτηρίζουν την Ελλάδα το καλοκαίρι.

Τα μικρά λιμανάκια φιλοξενούνται από παραδοσιακούς οικισμούς με όμορφα, λαϊκά ταβερνάκια. Αυτά με τη σειρά τους προσφέρουν τη γευστικότατη μεσογειακή κουζίνα (γιατί και η μεσογειακή διατροφή από την Ελλάδα ξεκίνησε) και την ελληνική φιλοξενία (Ξένιος Ζευς).

Ένα χαμόγελο, μια ανοιχτή αγκαλιά, η ζεστή καρδιά των κατοίκων, τα ευγενή συναισθήματά τους, το πάθος τους για ό,τι κάνουν, προσθέτουν λόγους για καλοκαιρινή εξόρμηση στην Ελλάδα.

Το ουζάκι συνοδευόμενο από τον κατάλληλο μεζέ απογειώνει την απόλαυση, ξεδιπλώνει το κέφι και η ζεμπεκιά, ο ρυθμός και η κίνηση κάνουν ποδαρικό στη διασκέδαση.

Τίποτα δεν συγκρίνεται με το soundtrack των τζιτζικιών που πλημμυρίζει ήχους, οι οποίοι σκορπίζονται στον καταγάλανο ουρανό και προσφέρουν ηρεμία, χαλάρωση και ξενοιασιά.

Η αύρα της θάλασσας χαϊδεύει απαλά τα πρόσωπα και τα καλοκαιρινά μπουρίνια δροσίζουν το διψασμένο χώμα, αφήνοντας μία ξεχωριστή μυρουδιά... Άνθρωπος και φύση γίνονται ένα και ζουν την απόλυτη απόλαυση.

Τελικά, γι΄ αυτά και πολλά άλλα ακόμη, αξίζει... Ελλάδα!

ΗΓΟΥΜΕΝΟΣ ΔΙΟΝΥΣΙΟΣ

Ο εκ Γιαννωτών καταγόμενος ιεράρχης της Ι. Μονής Αγίων Πάντων Ημαθίας

Σε πρόσφατη επίσκεψή μου στην Ιερά Μονή Σίμωνος Πέτρας στο Άγιο Όρος, εκτός της Θείας Χάρης που έλαβα ως προσκυνητής είχα την τύχη να γνωρίσω και έναν αξιολογότατο λόγιο μοναχό, συνάδελφό μου στη λαϊκή του ζωή, το γέροντα Πορφύριο. Ως ο πλέον κατάλληλος και άξιος ορίστηκε να έχει το διακόνημα του υπεύθυνου βιβλιοθήκης της Ιεράς Μονής.

του **Βασίλη Ζαρζώνη**
φιλόλογου-συγγραφέα

Έτσι ήμουν από τους ελάχιστους τυχερούς που επισκέφθηκα και ξεναγήθηκα στη μοναδική βιβλιοθήκη της Ι.Μ. Σίμωνος Πέτρας μένοντας έκθαμβος, μη προλαβαίνοντας να θαυμάζω και να ερωτώ για τις πτέρυγες και τα έντυπα-κειμήλια της βιβλιοθήκης, για την οποία σήμερα θα σταματήσω την αναφορά μου και επιφυλάσσομαι για κάποια άλλη φορά να ασχοληθώ περισσότερο και αναλυτικά.

Σήμερα θα ήθελα να ανακοινώσω στους αναγνώστες του περιοδικού μία συγκλονιστική μαρτυρία-καταγραφή που αφορά την επαρχία μας γιατί αναφέρεται σε προσωπικότητα ενός οικισμού της.

Μέσα λοιπόν από το προσωπικό αρχείο του γέροντα Πορφυρίου, τον οποίο και ευχαριστώ θερμά, αποκαλύπτουμε πως υπάρχει στην Ιερά Μονή Αγίων Πάντων Βέροιας επιγραφή που μας πληροφορεί πως η Μονή χτίστηκε το 1837 επί ηγουμένου Διονυσίου από το χωρίο «Γιαννωτά Ελασσόνας».

Η Ιερά Μονή Αγίων Πάντων βρίσκεται ανάμεσα στο χωριό Παλατίστα και το χωριό Συκιά Ημαθίας και από το αρχαίο μοναστηριακό κτίσμα σώζεται μόνο το καθολικό,

με τοιχογραφίες που χρονολογούνται επί Σαμουήλ (1746 – 1763) μητροπολίτου Βεροίας.

Τελευταίος ηγούμενος αναφέρεται ο Βενιαμίν το 1946, ο οποίος ήταν μοναχός της Μονής Προδρόμου και καταγόταν από το κοντινό χωριό Διοικητά. Το χωριό αυτό ανήκε στην κοινότητα Πολυδένδρου και το 1941 φέρεται να έχει πληθυσμό 8 κατοίκους. Τόσο στο ρέμα πριν το μοναστήρι, που ονομάζεται «λάκκος» των «Κελιών», όσο και η ΒΔ περιοχή, που ονομάζεται «Κελλιά», δηλώνουν μοναστική περιουσία κατά το παρελθόν, σε άγνωστη προς το παρόν εποχή.

Η κτητορική επιγραφή που εντοπίστηκε μετά από επιτόπια έρευνα, έχει διαστάσεις 30x30 και παρουσιάζεται σε αντίγραφο σήμερα από το περιοδικό, όπως άλλωστε παρουσιάζεται και αντίγραφο παράστασης του τέμπλου της Μονής.

Για τον ηγούμενο Διονύσιο, τώρα μόλις έχει ξεκινήσει έρευνα, γιατί δεν έχουμε στη διάθεσή μας αρκετά στοιχεία. Το έναυσμα στην έρευνα έδωσε η καταπληκτική εργασία του μοναχού Πόρφύριου «Μοναχισμός στα Πιέρια Ημαθίας», όπου με τα στοιχεία του που σηματοδοτεί το δρόμο σε μας τους ερευνητές να αρχίσουμε μία προσπάθεια ανάδειξης της προσωπικότητάς του «εκ Γιαννωτών καταγόμενου» ηγούμενου Διονύσιου.

Πρόσφατα ήρθαν στα χέρια μου στοιχεία για την πνευματική προσφορά του ηγούμενου Διονυσίου, αλλά και στοιχεία για τον υψηλό βαθμό πνευματικότητας που με εμπεριστατωμένα γεγονότα αφηγούνται μέχρι και σήμερα κάποια απολύτως αξιόπιστα άτομα που έχουν σχέση με τη την Ιερά Μονή Αγίων Πάντων.

Υπάρχει και μία καταπληκτική αφήγηση του αγιογράφου που πριν λίγα χρόνια πήγε να αγιογραφήσει τμήμα της Μονής και που απερίγραπτες συμπτώσεις τον οδήγησαν εκεί, ενώ παράλληλα ο μοναχός της Μονής οραματίστηκε την τυχαία συνάντησή τους στη Θεσσαλονίκη, η οποία και έγινε άμεσα!

Όλα αυτά τα στοιχεία βρίσκονται στο στάδιο επεξεργασίας. Παρακαλούμε όποιος συμπολίτης μας διαθέτει οποιοδήποτε στοιχείο για τον ηγούμενο Διονύσιο να επικοινωνήσει με τη διεύθυνση του περιοδικού.

Κλείνοντας θα ήθελα και πάλι να ευχαριστήσω δημόσια το γέροντα Πορφύριο για τη σημαντική βοήθεια στην παρούσα έρευνα.

Με αφορμή το τοπωνύμιο Τσαριτσάνη

Η ΠΑΡΑΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ

Ο Τσαριτσανιώτης φίλος μου Κώστας Κόκκινος είχε την καλοσύνη να μου δώσει έναν καλοτυπωμένο ταξιδιωτικό οδηγό του Ολύμπου, ο οποίος κυκλοφόρησε το 2012. Αφορμή για τη σύνταξη του παρόντος υπήρξαν τα όσα ο συγγραφέας του οδηγού έγραψε για την Τσαριτσάνη.

του **Κώστα Σπανού**
συγγραφέα εκδότη
του περιοδικού
«Θεσσαλικό Ημερολόγιο»

Εν πρώτοις μας πληροφορεί ότι στην περιοχή της υπήρχε η αρχαία πόλη ...Λειβώνη, αντί του ορθού Λειμώνη. Αν αυτό θεωρηθεί τυπογραφική αβλεψία, τα παρακάτω όμως δεν είναι:

«Η καταγεγραμμένη σε πηγές ιστορία της Τσαριτσάνης ξεκινά περίπου τον 7ο αι. μ.Χ. με την κάθοδο των Σλάβων στον ελληνικό χώρο. Άλλωστε και η ονομασία Τσαριτσάνη έχει σλαβική προέλευση και σχετίζεται με την Τσαρίτσα, σύζυγο Σλάβου στρατηγού που απεβίωσε και ετάφη εδώ, ή με το όνομα Τσαρ τζαν (πόλη τσάρων, βασιλική πόλη) που της έδωσαν οι Σλάβοι την εποχή που αποτελούσε έδρα στρατιωτικών δυνάμεων. Οι Σλάβοι, επίσης, στα χρόνια της κυριαρχίας τους την αποκαλούσαν Αλτίν Τσαρίτσανη (χρυσή Τσαριτσάνη)» (σελ. 100-101).

Ένα σοβαρό δημοσίευμα πρέπει να παραπέμπει, αμέσως, στις πηγές του, ώστε ο αναγνώστης να αντιλαμβάνεται τη σοβαρότητα των απόψεων. Στην περίπτωση της Τσαριτσάνης, οι δύο ερμηνείες του τοπωνυμίου είναι αστείες, διότι σε καμία πηγή δεν αναφέρεται εγκατάσταση Σλάβων στην Τσαριτσάνη και επομένως δεν υπήρξε στρατηγός με τη γυναίκα του την Τσαρίτσα, που πέθανε και θάφτηκε στην Τσαριτσάνη. Αστεία είναι και η ερμηνεία του τοπωνυμίου από το Τζαρτζάν, πόλη των τσάρων, αφού δεν υπήρξαν τσάροι στην περιοχή και ανεδαφικό το Αλτίν Τσαριτσάνη των Σλάβων. Η σερβοκρατία της Δυτικής, κυρίως, Θεσσαλίας κράτησε από το 1348 έως το 1393. Η λέξη αλτίν (χρυσός) είναι τουρκική και όχι σλαβική. Ο χρυσός στα σλαβικά λέγεται ζλότα ή κάπως έτσι, οπότε έπρεπε να την πουν οι Σλάβοι Ζλάτο Τσαριτσάνη!!

Για να προσεγγίσουμε την ετυμολογία ενός τοπωνυμίου, πρέπει να παρακολουθήσουμε την εξέλιξη της μορφής του στις διάφορες πηγές. Αναφορικά με το τοπωνύμιο Τσαριτσάνη έχω υπόψη μου την εξέλιξή του από το 1520, όπου το συναντούμε στην αρχαιότερη ελληνική πηγή, στην πρόθεση 401 του Μεγάλου Μετεώρου ως Τζερνίτζιανη. Με τη μορφή αυτή και με μικρή διαφοροποίηση το τοπωνύμιο αναφέρεται και σε μεταγενέστερες καταγραφές προθέσεων των Μετεώρων, της Ολυμπιώτισσας και της Ζάμπορδας (Οσίου Νικάνορα).

Οι παλαιότερες μορφές του τοπωνυμίου, τις οποίες παρουσίασα σε σχετικό δημοσίευμά μου στον 34ο τόμο του «Θεσσαλικού Ημερολογίου» (1998), έχουν ως εξής: Τζερνιτζηανί, Τζερίτζανι, Τζαρνίτζανη, Τζερνίτζανη, Τζερνίτζενη, Τζερίτζιανη. Οι μορφές αυτές του τοπωνυμίου μας οδηγούν στην αρχική Τζερνίτζιανη. Αν από τη μορφή αυτή αφαιρέσουμε την κατάληξη -ιανη, την οποία συναντούμε και σε άλλα θεσσαλικά τοπωνύμια (Βόργιανη, Νιβόλιανη, Σελίτσανη, Ράψιανη, Τοπόλιανη) μένει το κύριο θέμα τζερνίτζι-τσερνίτσι. Η λέξη αυτή μας οδηγεί στη βλάχικη λέξη τσερνίτσου (μαύρη μουριά) η οποία προέρχεται από τη σλαβική crn (μαύρος).

Ομώνυμα τοπωνύμια υπάρχουν και αλλού: Φοντάνα Τσερνίτζι η βρύση στην πλατεία του Μετσόβου, Τσερίτσανα (σήμερα Πλατάνια) οικισμός στην επαρχία της Δωδώνης, Τζερνίτζοβο, διαλυμένος οικισμός, γνωστός από τον 13ο αιώνα, μεταξύ του Πετρωτού και της Οιχαλίας των Τρικάλων, Τσερνίλο (σήμερα Αγιονέρι) της Ελασσόνας, Τσερνίτσα (σήμερα Αρτεμησία) της Μεσσηνίας και Μονή της Τσερνίτσας στη Μεσσηνία. Σημειωτέον ότι στο Στεφανοβίκειο του Βελεστίνου υπάρχει το τοπωνύμιο Παλιοτσαρίτσανη.

Κατά το τελευταίο τέταρτο του 18ου αιώνα, οι λόγιοι της περιοχής, στον κώδικα 220 της Ολυμπιώτισσας και στις επιστολές τους αναφέρουν το τοπωνύμιο ως Τζαρίτζανη (1777) και Τζαριτζάνη (1793 και εξής), οπότε αρχίζει να παίρνει την καθιερωμένη λόγια μορφή του Τζαριτζάνη-Τσαριτσάνη.

www.thessaliko.gr

Ο «ΜΕΣΑ ΙΟΥΛΗΣ»

Μια παραλία του Ιούλη
στου κορμιού σου τη σφριγηλή άμμο,
αυλακωμένη με μπλε-κόκκινα ζωτικά ποτάμια...
Ανασαίνει,
καθώς μεσουρανεί ο «μέσα ήλιος» !
Τώρα, παλίρροια φωτός ξεπλένει... «καβούρια» και φοβίες,
καίει αλυσίδες στην ψυχή, την ποτισμένη ξανθό καλοκαίρι,
τώρα ιδρώνεις στη δουλειά,
ως να χαθούν οι τοξίνες της άρνησης!

Χτες σε σκλάβωναν κάλπικες λάμψεις
στο βλέμμα κείνων που κολάκευαν...
άγουρες δυσαναλογίες!
Τώρα, στην άμπωτη του Ιούλη... ξαπλώνεις τολμηρά
κι απλώνεις στα χαλίκια τις ανασφάλειές σου... να τριφτούν!
Ολόγυμνες να στεγνώσουν!
Κι είσαι πια έτοιμος:
Στον «μέσα ήλιο» κοκκινίζουν «μέσα λέξεις» μεστωμένες!
Και τότε, αν τις δαγκώσεις, στάζουν αξιοπρέπεια
κι όψιμη, μελωμένη ενέργεια του «Ιούλη».
Ιούλη, μοιράζεις «στάχυα» αγρών... που οριοθέτησες!
Ιούλη, είσαι βέβαιος:
Διαιρετέο το «μέσα φως»,
με δυο διαιρέτες: Πίστη κι Αγάπη!

Κορίνα Πάντου

Υ.Σ. Ακτινοβολία ψυχικής ωρίμανσης
Ιούλιος 2014, Συλλογή «Σταγόνες »

ΤΙ ΕΙΝΑΙ ΚΑΙ ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ Η ΛΕΞΗ «ΑΝΑΚΑΛΗΜΑ»

Σε διάφορα λεξικά η λέξη «Ανακάλημα ή Ανακάλεσμα» έχει τη σημασία «Ανάμνηση, ενθύμηση, αναπόληση». Ακόμη τη συνήθεια που είναι σχετική με τον τρόπο που ο Ελληνικός λαός, έχει συνηθίσει να μοιρολογεί τους νεκρούς του...

του **Σπύρου Μπούμπα**
εκπαιδευτικού συγγραφέα

Στα Κυπριακά αναφέρεται με τις λέξεις «Ανακάλεσμαν», «ανακάλεμαν», «ανακάλημαν», «ανακαλητόν» και σημαίνουν: «το συνεχή θρήνον, το κλάμα, τον οδυρμό, το μοιρολόγι.

Το «Ανακάλημα» στην αρχαιότητα είχε τη σημασία «του καλώ ονομαστικά το νεκρό, να βγει μέσα από τη γη και να έρθει επάνω». Σχετικές είναι οι αρχαίες και σημερινές συνήθειες, όπου σε στιγμές θρήνων, μοιρολογιών και επικλήσεων, συνηθίζουν να χτυπούν δυνατά με τα πόδια ή με τις παλάμες το χώμα, σαν να χτυπούν την πόρτα των θεών του Κάτω Κόσμου...

Είναι ο παρατεταμένος θρήνος και κοπετός, πάνω στο μνήμα αγαπημένου νεκρού που τον φωνάζουμε με το όνομά του και τον προσκαλούμε να βγει επάνω, έστω, για ολιγόλεπτη συντροφιά και παρηγοριά στην ξαφνική μας συντροφιά και δυστυχία.

Αναφέρω και ένα Επιτύμβιο Επίγραμμα που υπάρχει στην Παλατινή Ανθολογία, όπου γίνεται λόγος για μια μάνα που πολλές φορές και με ολοφυρμούς, στεκόταν πάνω στον τάφο της αγαπημένης και ανύπαντρης κόρης της και με θρήνους γοερούς προσκαλούσε την ψυχή της νεκρής να βγει και να προβάλει επάνω από τον τάφο.

«Πολλάκι τώδ' ολοφυδνά κόρας επί σάματι. Κλείνα μάτηρ ωκύμορον παίδ' εβόασε φίλαν
ψυχάν αγκαλέουσα Φιλαινίδος, ά προ γάμοις χλωρόν υπέρ ποταμού χεύμ' Αχέροντος έβα».

«Ανακάλημα» θεωρείται και η όλη περιπέτεια της Θεάς Δήμητρας αναζητώντας την κόρη της Περσεφόνη που ο Πλούτωνας άρπαξε και κατέβασε κάτω στα παλάτια του Άδη. Μάλιστα κατά την μυθολογία, όταν η Δήμητρα ήρθε στα Μέγαρα κάθισε σε μια πέτρα καλώντας με το όνομα την κόρη της. Η πέτρα αυτή ονομάστηκε «Ανακλήθρα» ή «ανακληθρίς».

«Ανακαλήματα» μπορούν να θεωρηθούν και αρκετά νεοελληνικά μοιρολόγια, όταν σ' αυτά αυτοί που μοιρολογούν, απευθύνονται στον νεκρό, καλώντας τον με το όνομά του και του ζητούν να επιστρέψει από το ταξίδι που τον πάει ο μαύρος καβαλάρης και να φανεί στους απελπισμένους συγγενείς, ή και να τους δώσει απόκριση πότε θα επιστρέψει....

Λυρικό «ανακάλημα» θεωρείται το ποίημα του Κωστή Παλαμά που αναφέρεται στον θάνατο του μικρού γιου του και μάλιστα δεν παραλείπουν να το δασκαλεύουν πως θα μπορέσει πιο αποτελεσματικά να ξεγελάσει το Χάρο.....

(.....Στο ταξίδι που σε πάει / ο μαύρος καβαλάρης/
κοίταξε απ' το χέρι του / τίποτε να μην πάρεις
Κι αν διψάσεις μην το πιείς / από τον κάτου κόσμο
Το νερό της αρνησιάς / φτωχό κομμένο δυόσμο
Μην το πιείς κι ολότελα / και αιώνια μας ξεχάσεις
Βάλε τα σημάδια σου / το δρόμο να μη χάσεις
Κι όπως είσαι ανάλαφρο / μικρό σα χελιδόνι
κι άρματα δεν σου βροντάν / παλληκαριού στη ζώνη
κοίταξε και γέλασε / της νύχτας τον σουλτάνο
γλίστρησε σιγά κρυφά / και πέταξ' εδώ πάνω
Και στο σπίτι τ' άραχνο / γυρνώντας ώ ακριβέ μας
Γίνε αεροφίλημα / και γλυκοφίλησέ μας.

«Ανακάλημα» θεωρείται και το μοιρολόγι, της «μάννας με τους εννιά γιους και μία θυγατέρα (Αρετή).

Είναι γνωστή η πλοκή αυτού του μοιρολογιού που προξενητάδες έρχονται από πολύ μακρινά μέρη ζητώντας την Αρετή της. Η μάννα διστάζει, γιατί φοβάται τα μακρινά ξένα. Εάν συμβεί κάτι κακό πώς θα μπορέσει να έρθει κοντά στη μάνα της αφού θα είναι πολύ μακριά της .Ο γιος της ο Κωνσταντής της υπόσχεται ότι αυτός θα είναι εκείνος που θα τρέξει και θα φέρει την Αρετή κοντά της.

Φοβερό θανατικό έπεσε στην οικογένεια και πέθαναν όλα τα αγόρια της και έμεινε μόνη –κατάμονη η έρμη η μάνα. Κάθε μέρα πήγαινε στον τάφο του Κωνσταντή και μοιρολογούσε τραβώντας τα μαλλιά της φωνάζοντας το όνομά του, να βγει από τον τάφο και εκπληρώσει την υπόσχεσή του. Πράγμα που έγινε κατά την πλοκή του μοιρολογιού...

Αλλά και στην νεότερη εποχή στην περιοχή μας σε πολλά νεκρικά τραγούδια συναντά κανείς το «ανακάλημα». Στο παρακάτω μοιρολόγι, η μάνα καλεί την νεκρή κόρη της να βγει από τον τάφο και να ντυθεί τα καλά της γιατί έρχονται ο γαμπρός και οι συμπέθεροι να την πάρουν νυφούλα...

Η κόρη απαντά στη μάνα της ότι αυτό είναι αδύνατο, όχι γιατί δεν μπορεί να πετάξει το χώμα που την σκεπάζει, αλλά γιατί είναι νόμος και πως κανείς δεν μπόρεσε να βγει στο φως από τον κάτω κόσμο...και ότι έχει αδελφή μικρότερη. Αυτήν ας ντύσουν νύφη στη θέση της...

Σήκου Μαρούλα μ' απ' τη μαύρη γης
κι από το μαύρο χώμα.
Σήκου και ντύσου ψυχούλα μ' κι άλλαξε
και βάλε τα καλά σου.
Ρίξε το χώμα απ' τη μια μεριά
την πλάκα από την άλλη.
Σήκου να δεις το ψίκι πού΄ ρχεται
έρχονται να σε πάρουν
Με τι χέρια, μωρέ να σηκωθώ
και πόδια να πατήσω;
Κάνε τα χέρια σ' Γκιόλα μου τσαπιά
τις απαλάμες φτυάρια
σήκου ζυγώσαν οι συμπέθεροι
να σ' εύρουν στολισμένη
νύφη για να σε πάρουνε Μαρούλα μου
φλωρί μαργαριτάρι.
Ποιος απ' τον άλλο κόσμο γύρισε
κι εγώ θες να γυρίσω;
Έχω και άλλη αδερφή πούνε μικρότερή μου
Αυτήν πιάστε και ντύστε την και κάντε την νυφούλα
Μανούλα μου γλυκιά.....
Κ. Ρωμαίου: «Κοντά στις ρίζες», σ. 371-375 / 1959

Αναφορά στην εξέλιξη του ατόμου, του ζευγαριού και, κυρίως, στον κύκλο ζωής της οικογένειας

Τρίτο μέρος

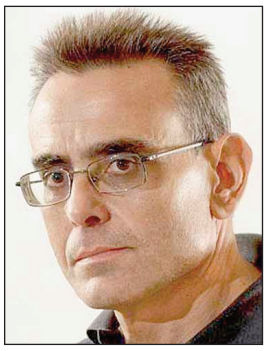

του Δρα **Ιωάννη Σιγάλα**
παιδοψυχίατρου

Συνεχίζοντας την αναφορά μας σε εξελικτικά θέματα του ατόμου και την οικογένειας, θα σταθούμε αυτή την φορά σε μερικά από τα κυριότερα επιτεύγματα του παιδιού στην ψυχοκοινωνική του ανάπτυξη, από την γέννηση, μέχρι το τέλος της προσχολικής ηλικίας:

Ι) Στις πρώτες εβδομάδες της ζωής:

α) Το βρέφος διαθέτει σωματικά χαρακτηριστικά που το κάνουν "χαριτωμένο" και επιθυμητό (babyness). Αφορούν το κεφάλι, που είναι μεγάλο σε σχέση με το σώμα, τα μάτια είναι μεγάλα σε σχέση με το πρόσωπο, το μέτωπο προέχει και τα μάγουλα είναι στρογγυλά και φουσκωτά, ενώ υπάρχει συνήθως από την γέννηση ένα “χαμόγελο”, που στην αρχή δεν έχει καν επικοινωνιακό χαρακτήρα.

β) Αναπτύσσεται η προσκόλληση με την μητέρα (για την οποία γράψαμε στο προηγούμενο τεύχος του περιοδικού).

γ) Οι βιορυθμοί του μωρού σταδιακά συντονίζονται με τους βιορυθμούς της μητέρας, ενώ στις πρώτες 4 - 8 εβδομάδες δεν διακρίνει ανάμεσα στον εαυτό του και στον άλλο. Βασική του ενασχόληση είναι η ικανοποίηση των αναγκών του.

ε) Ο θηλασμός δεν είναι μόνο πηγή τροφής, αλλά και συγκινησιακής συναλλαγής, βαθειάς ικανοποίησης και καταπράυνσης του άγχους για το ζευγάρι μητέρας - βρέφος. Σε μεγαλύτερη ηλικία και σε περιόδους άγχους καταφεύγουμε σε υποκατάστατά του.

ΙΙ) Από τον τρίτο, μέχρι τον έκτο μήνα της ζωής:

α) Η ανάπτυξη του χαμόγελου σαν απάντηση σε εξωτερικά ερεθίσματα σηματοδοτεί την αρχή της σχέσης ανάμεσα σε ξεχωριστά πρόσωπα (την έναρξη της “διαφοροποίησης” ανάμεσα στον εαυτό και στον άλλο). Την ίδια περίοδο το μωρό αρχίζει να αναζητεί και να κρατά σταθερό το βλέμμα του σε αντικείμενα που το ενδιαφέρουν. Το γέλιο εμφανίζεται 2 - 3 μήνες αργότερα.

ΙΙΙ) Από τον έκτο μήνα μέχρι την ολοκλήρωση του πρώτου χρόνου της ζωής:

α) Στους 6 μήνες το μωρό κάθεται. Στους 7 στέκεται όρθιο με υποστήριξη. Στους 8 μήνες μπουσουλάει.

β) Στους 8 μήνες παράγει φωνήματα με νόημα και αρχίζει να κατανοεί τον προφορικό λόγο.

γ) Από τους 6 μήνες της ζωής το μωρό αρχίζει να ενδιαφέρεται για τα άψυχα αντικείμενα.

δ) Στους 8 μήνες περίπου εμφανίζεται μια συμπεριφορά του μωρού, που αρχικά φαίνεται περίεργη. Ονομάζεται "άγχος των ξένων". Ενώ μέχρι τότε πήγαινε εύκολα στις αγκαλιές ξένων (συγγενών και φίλων της οικογένειας), τώρα συχνά δυσφορεί στην εμφάνιση ενός ξένου ή φαίνεται επιφυλακτικό και κοιτάζει προς την μητέρα για να διαπιστώσει τις αντιδράσεις της στον "ξένο" ("κοινωνική αναφορά"). Η συμπεριφορά αυτή διαρκεί 6 περίπου μήνες και δεν έχει την ίδια ένταση σε όλα τα μωρά. Και συμβαίνει γιατί την περίοδο αυτή το μωρό είναι σε θέση να αναγνωρίζει πλήρως την μητέρα του, τον πατέρα, καθώς και άλλα οικεία πρόσωπα. Έτσι του είναι πλέον σαφές ποιος είναι οικείος και ποιος ξένος και αντιδρά αρχικά με άγχος στην παρουσία των δεύτερων. Παράλληλα τώρα το μωρό αντιδρά με μεγαλύτερη δυσφορία, από ότι στο παρελθόν, στην απουσία της μητέρας του.

IV) Στην πρώιμη νηπιακή ηλικία (12ος - 36ος μήνας): Στην περίοδο αυτή αναπτύσσονται η κίνηση, η κατάκτηση της γλώσσας, η αρχή του ελέγχου των παρορμήσεων, η όξυνση των ορίων. Επίσης ο αγώνας για δύναμη και έλεγχο, με τάσεις να κάνει τους άλλους να υποφέρουν ή να υποφέρει το ίδιο το παιδί από άλλους (κυριαρχία - υποταγή). Στην περίοδο αυτή αρχίζει η λεκτική οριοθέτησή του παιδιού από το γονεϊκό ζευγάρι. Τότε η γονεϊκή συμμαχία δοκιμάζεται. Χρειάζεται σταθερότητα, αλλά και ευελιξία. Έτσι το παιδί αφενός αυτονομείται και αφετέρου, νιώθοντας ότι υπάρχουν κανόνες και όρια στη ζωή του, καθώς και ενήλικες, που ξέρουν πότε να τα επιβάλουν, καθησυχάζει και νιώθει ασφαλές. Ειδικότερα:

α) Αναπτύσσεται μεγάλη ποικιλία κινήσεων (αδρών και λεπτών) και επιδεξιοτήτων. Το μωρό αρχίζει να περπατάει. Αρχίζει η εξερεύνηση του περιβάλλοντος και οι προσπάθειες των γονέων για ασφάλεια και οριοθέτηση. Ιδανικά το παιδί επιχειρεί να εξερευνήσει το περιβάλλον του, φεύγοντας μακρυά από τους γονείς και επιστρέφοντας για να πάρει κουράγιο από την παρουσία τους και να απομακρυνθεί ξανά.

β) Ο λόγος αναπτύσσεται γρήγορα. Οι πρώτες λέξεις εμφανίζονται γύρω στον πρώτο χρόνο, το παιδί αρχίζει να σχηματίζει μικρές φράσεις μετά από 1 περίπου χρόνο. Στα 3 του χρόνια το παιδί είναι πια σε θέση να κάνει μια συζήτηση με ενηλίκους.

γ) Το "όχι" εμφανίζεται γύρω στους 13 - 16 μήνες. Το παιδί αρχίζει να λέει επαναληπτικά "όχι" και συχνά προσπαθεί να κάνει ακριβώς αυτό που του έχουν απαγορεύσει. Η διάρκεια αυτού του αρνητισμού ποικίλει από 4 - 6 μήνες μέχρι χρόνια. Με τα συνεχόμενα "όχι" το παιδί: 1) Μιμείται τα συνεχόμενα "όχι" των γονέων στις προσπάθειες που κάνει για εξερεύνηση του περιβάλλοντος, 2) δείχνει την δυσαρέσκειά του στα "όχι" αυτά, 3) αυξάνει την διαφοροποίησή του από τους γονείς, 4) δοκιμάζει τη δύναμή του (για κυριαρχία) σε σχέση με τους "δυνατούς" ενήλικες.

δ) Γύρω στα 2 - 3 χρόνια γίνεται η εκπαίδευση της τουαλέτας, που συμβολίζει την γενικότερη αποφυγή κάθε ακαθαρσίας. Είναι τόσο ευκολότερη, όσο πιο αρμονικές είναι οι σχέσεις του παιδιού με τη μητέρα, αλλά και οι οικογενειακές σχέσεις γενικότερα. Αρχίζει η ανάληψη της ευθύνης του σώματος σύμφωνα με τις κοινωνικές επιταγές.

ε) Από την περίοδο αυτή μένουν η αγάπη για καθαριότητα, τάξη, λεπτομέρεια, για κτήση αντικειμένων.

V) Στα όψιμα προσχολικά χρόνια (3 - 5 χρόνια):

α) Ο αρνητισμός αρχίζει να υποχωρεί.

β) Το παιδί δεν έχει ανάγκη από την συνεχή παρουσία της μητέρας του (μπορεί να φοιτήσει σε παιδικό σταθμό).

γ) Μπορεί να παίξει συνεργατικά με άλλα παιδιά (ενώ πριν το παιχνίδι του ήταν μοναχικό: 6 μ.- 1 χρόνων άσκηση μυών κυρίως, 1 έτους - 3 χρόνων μοναχικό παιχνίδι χωρίς φαντασία). Παράλληλα εμφανίζεται ο ανταγωνισμός με άλλα παιδιά. Τώρα το παιχνίδι έχει φαντασία και πλοκή. Επιτρέπει να εκφράζονται εσωτερικές σκέψεις, συγκρούσεις, ενδιαφέροντα.

δ) Μπορεί να κατανοεί πολλές λέξεις, να ακολουθεί πολύπλοκες οδηγίες, να συμμετέχει σε συζήτηση.

ε) Αυξάνει το ενδιαφέρον του παιδιού για τα γεννητικά του όργανα, καθώς και για τα γεννητικά όργανα των άλλων. Εμφανίζεται ο αυνανισμός, καθώς και μια καινούργια ερωτικοποιημένη στάση προς τους δύο γονείς. Αναπτύσσει αντίστοιχο συμβολικό παιχνίδι. Νεώτερες έρευνες δείχνουν ότι ο ερωτισμός στον άν-

θρωπο εμφανίζεται νωρίτερα, στα 1-2 χρόνια της ζωής. Εμφανώς το παιδί εμπλέκεται (τριγωνοποιείται) στη σχέση του και με τους δύο γονείς (οιδιπόδειο σύμπλεγμα). Το παιδί ησυχάζει και μπαίνει στην σχολική του ηλικία ήρεμα, όταν δεν μπορεί να παρεμβληθεί και να παραβιάζει την γονική συμμαχία.

στ) Σταδιακά το παιδί ταυτίζεται με το φύλλο του.

ζ) Νοητικά κυριαρχεί η συμβολική σκέψη και η φαντασία. Η περιέργεια αναπτύσσεται και αρχικά σχετίζεται με τα γεννητικά όργανα και το σώμα γενικά, αλλά σταδιακά γενικεύεται στον "κόσμο". Κυριαρχεί το "γιατί;", που κατά κάποιον τρόπο συμβολίζει την σεξουαλική περιέργεια.

η) Συγκινησιακά το παιδί αποκτά μεγάλο εύρος και λεπτότητα συναισθημάτων.

Θα ασχοληθούμε τώρα με το θέμα της γονεϊκής λειτουργίας στην κρίσιμη αυτήν περίοδο για την οικογένεια. Έχουμε ήδη αναφέρει ότι με την γέννηση του πρώτου παιδιού, η σχέση του ζευγαριού χαλαρώνει, για πρακτικούς αφενός λόγους, αφού οι γονείς έχουν να ασχοληθούν με τις ανάγκες του μωρού τους, αλλά και για συγκινησιακούς, προκειμένου να δημιουργηθεί ο ψυχοσυναισθηματικός χώρος για την ένταξη του νέου ανθρώπου στην οικογένεια. Όμως η σχέση του ζευγαριού αποτελεί το καλύτερο δυνατό συγκινησιακό και κοινωνικό υπόβαθρο για την υγιή ψυχολογική ανάπτυξη των παιδιών.

Αν χαλαρώσει υπερβολικά, η άμεση επικοινωνία ανάμεσα στους δύο συζύγους χάνεται και γίνεται έμμεσα μέσω των (τριγωνοποιημένων) παιδιών, που έτσι γίνονται αντικείμενα εκμετάλλευσης. Αν μείνει υπερβολικά σφιχτό - άκαμπτο, τότε υπάρχει κίνδυνος παραμέλησης των παιδιών.

Και κάποιες σκόρπιες, αλλά όχι ασήμαντες, παρατηρήσεις:

α) Συνήθως την περίοδο αυτή ζητιέται από τους παππούδες και γιαγιάδες να βοηθήσουν με διάφορους τρόπους την νέα οικογένεια. Πιστεύω ότι αυτό είναι σωστό, εάν γίνεται με αγάπη, όπως συνήθως συμβαίνει.

Επιπλέον, αν επιθυμούμε βοήθεια, είναι καλό να την ζητάμε καθαρά και απλά, να ευχαριστούμε όταν και όσο την παίρνουμε και να μη γκρινιάζουμε. Έτσι η βοήθεια μάς παρέχεται με καλή διάθεση. Και καλό είναι να θυμόμαστε, ότι τίποτα δεν παρέχεται στον ενήλικα δωρεάν. Θα χρειαστεί κάποτε να ανταποδώσουμε την φροντίδα που παίρνουμε. Μακάρι να μπορέσουμε να το κάνουμε όταν θα είμαστε έτοιμοι, με χαρά. Γιατί τότε η βοήθεια προς τους γονείς μας ή προς τα παιδιά μας θα αποτελεί και ένα πλούσιο δώρο προς τον εαυτό μας, ενώ θα συμβάλει θετικά στην δική μας ψυχολογική ανάπτυξη.

β) Γινόμαστε τόσο καλύτεροι γονείς, όσο καλύτερα έχουμε επεξεργαστεί την σχέση μας με τους δικούς μας γονείς. Και για την εργασία αυτή δεν υπάρχει ημερομηνία λήξης. Μπορούμε να την συνεχίζουμε σε όλη την ζωή μας, αφού σε όλη την ζωή μας χρειάζεται να επεξεργαζόμαστε τον γονικό μας ρόλο.

γ) Δεν υπάρχουν ιδανικοί γονείς. Υπάρχουν επαρκείς ή ανεπαρκείς γονείς. Οι πρώτοι μας διδάσκουν, οι δεύτεροι χρειάζονται υποστήριξη για το καλό το δικό τους και των παιδιών τους.

Τα κριτήρια αξιολόγησης πρέπει να είναι τα απλούστερα δυνατά (τροφή, ένδυση, εκπαίδευση, συναισθηματικό κλίμα κλπ). Οι γονείς αξιολογούνται, τα παιδιά δεν αξιολογούνται, τουλάχιστον έως ότου ενηλικιωθούν.

ε) Είπαμε ότι το ζευγάρι είναι ο θεμέλιος λίθος της οικογένειας. Υπάρχουν όμως και οι μονογονεϊκές οικογένειες, στις οποίες μπορεί να ζουν ή να μη ζουν και οι δύο γονείς. Η λειτουργία της μονογονεϊκής οικογένειας μπορεί να είναι πολύ ικανοποιητική, αρκεί ο γονιός να παίρνει όλη την ευθύνη των επιλογών του και να μην εμπλέκει καθόλου σε αυτές τα παιδιά, να παίρνει ακέραια την ευθύνη της ανατροφής των παιδιών του, και να συνεργάζεται με τον άλλον γονιό ικανοποιητικά.

Η λειτουργία της μονογονεϊκής οικογένειας γίνεται δύσκολη και η ανάπτυξη των παιδιών προβληματική, όταν παρατείνονται ανεπίλυτες συγκρούσεις ανάμεσα στους γονείς και όταν οι γονείς μπλέκουν τα παιδιά μέσα σ' αυτές. Επίσης τα πράγματα γίνονται δύσκολα για τα παιδιά όταν ο γονιός, αντί να τους προσφέρει όλη την κατάλληλη φροντίδα, αναζητά από αυτά να τον φροντίσουν, κυρίως συγκινησιακά.

Με τις παρατηρήσεις αυτές ολοκληρώνεται η αναφορά μας στα ψυχοκοινωνικά εξελικτικά επιτεύγματα του παιδιού, στην προσχολική ηλικία. Στο επόμενο τεύχος θα μιλήσουμε για την περίοδο του σχολείου και για την εφηβεία.

Η διδασκαλία της Γλώσσας:

Παιδαγωγικοί, μαθησιακοί, κοινωνικοί λόγοι

του Γιώργου Νιάουστα
εκπαιδευτικού, Med στις Επιστήμες της Αγωγής

Α. ΠΑΙΔΑΓΩΓΙΚΟΙ-ΜΑΘΗΣΙΑΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

➢ Οι μαθητές κατανοούν ιδέες, νοήματα, λέξεις και γενικότερα τα προσφερόμενα διδακτικά αντικείμενα, με αποτέλεσμα να αφομοιώνουν ευκολότερα την παρεχόμενη γνώση.

➢ Αποκτούν επικοινωνιακή ικανότητα και πληρότητα.

➢ Βελτιώνουν τη δομή της γλωσσικής τους έκφρασης, εμπλουτίζουν το λεξιλόγιό τους γεγονός που συνεπάγεται τη βελτίωση της σχολικής τους επίδοσης και την απόκτηση υψηλής αυτοεκτίμησης και αυτοπεποίθησης.

➢ Η σωστή εκμάθηση της πρότυπης γλώσσας του σχολείου από όλους τους μαθητές, συμβάλλει καθοριστικά στην ενσωμάτωση όλων ανεξαιρέτως των μαθητών στην παιδαγωγική αλληλεπίδραση της τάξης.

Με τον τρόπο αυτό, μειώνονται οι πιθανότητες εμφάνισης συναισθημάτων αδιαφορίας και απογοήτευσης από τους μαθητές που προέρχονται από οικογένειες χαμηλής κοινωνικοοικονομικής στάθμης.

➢ Οι μαθητές αποκτούν την ικανότητα διήγησης των σκέψεων, των ιδεών και των εμπειριών τους. Έτσι, μαθαίνουν να επιχειρηματολογούν, να διακρίνουν το ουσιώδες από το επουσιώδες, να αναπτύσσουν την κριτική, αναλυτική και δημιουργική τους ικανότητα.

➢ Αποκτούν εμπιστοσύνη στις ικανότητές τους και αναπτύσσουν ενδιαφέρον και χαρά για μάθηση.

Β. ΚΟΙΝΩΝΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

➢ Επιτυγχάνεται η καλλιέργεια της δυναμικής της ομάδας από όλους τους μαθητές, χωρίς εξαιρέσεις και αποκλεισμούς.Με την έννοια αυτή, το σύνολο των μαθητών ενσωματώνεται στην κοινωνική ομάδα της σχολικής τάξης. Επιπλέον, επιτυγχάνεται η ομαλή προσαρμογή των μαθητών στο σχολικό περιβάλλον και η ευκολότερη κοινωνικοποίησή τους.

➢ Οι μαθητές αποκτούν αποτελεσματικότητα στις κοινωνικές τους σχέσεις και αισθάνονται ικανοποίηση γι' αυτό.

➢ Αποκτούν ικανότητα επικοινωνίας, γεγονός που καθιστά ευκολότερη την ένταξη και προσαρμογή τους σε διάφορες κοινωνικές ομάδες στο μέλλον.

➢ Αναπτύσσουν κοινωνική ευαισθησία και αντίληψη.

➢ Αποκτούν τη δυνατότητα επαγγελματικής και κατά συνέπεια οικονομικής και κοινωνικής ανέλιξης στο μέλλον.

Λογοτεχνία και Bullying

Η Παιδαγωγική διάσταση της Λογοτεχνίας

Το παρόν κείμενο αποτελεί απόσπασμα δημοσιευμένης μελέτης για τον τρόπο με τον οποίο η ανάγνωση λογοτεχνικών βιβλίων μπορεί να συμβάλλει στην αντιμετώπιση ή άμβλυνση του φαινομένου του σχολικού εκφοβισμού. Δυστυχώς, για λίγους οικονομίας χώρου, πα- ρουσιάζεται ένα μικρό θεωρητικό μέρος, που συντελεί στο «πάντρεμα» των δύο όρων: Λογοτεχνία και Bullying. Επιφυλάσσομαι για επόμενη φορά τη δημοσίευση στο περιοδικό μέρος των συμπερασμάτων που ανέδειξε η σχετική μελέτη.

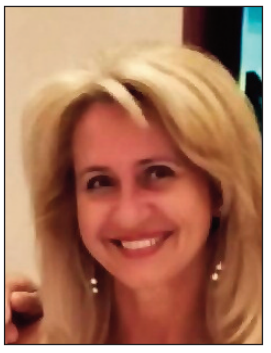

της Δρ Ευαγγελία Ράπτου
Μεταδιδακτορική Ερευνήτρια
Πανεπιστήμιο Αιγαίου
Τ. Ε.Π.Α.Ε.Σ.

Η νεανική παραβατική ή παρεκλίνουσα ή έκτροπη συμπεριφορά εμφανίζεται με διάφορες μορφές στη σύγχρονη ακαδημαϊκή πραγματικότητα και είναι γνωστή με τον διεθνή όρο «bullying». Ο προτεινόμενος από τον Dan Olweus όρος «bullying» περιγράφει έναν μαθητή ή μία μαθήτρια που *«γίνεται αντικείμενο εκφοβισμού ή θυματοποιείται, όταν υποβάλλεται, κατ' επανάληψη και κατ' εξακολούθηση, σε αρνητικές ενέργειες από έναν ή περισσότερους άλλους μαθητές»* (Μακρίδου, 2015:158).

Στην ελληνική βιβλιογραφία ο όρος «bullying» αποδίδεται με ποικιλία όρων, όπως: ενδοσχολική βία, σχολικός εκφοβισμός, θυματοποίηση, σχολικός τραμπουκισμός. Δεδομένου ότι ο αγγλικός όρος προέρχεται από τη λέξη bully που σημαίνει νταής, παλληκαράς, τραμπούκος, η ελληνική απόδοση με τον όρο εκφοβισμός θεωρείται μάλλον ανεπιτυχής και προτιμάται ο όρος τραμπουκισμός, καθώς το όλο φαινόμενο δεν περιγράφει τόσο το αποτέλε-σμα του εκφοβισμού, όσο τον τρόπο άσκησης της βίας, δηλαδή τη συμπεριφορά του τραμπούκου (Κουράκης, 2009). Κι ενώ από τους περισσότερους η σχολική βία περιγράφεται ως δράση, για τον Besag (1989:4) είναι κυ-ρίως διάθεση, προσχεδιασμένη ενέργεια που προσλαμ-βάνει ηθικό περιεχόμενο ή χαρακτήρα, είναι δηλαδή *«επαναλαμβανόμενη επίθεση –φυσική, ψυχολογική, κοινωνική, λεκτική– από εκείνους που είναι σε θέση ισχύος σε εκείνους που είναι αδύναμοι να αντισταθούν, με την πρόθεση να προξενήσουν δυστυχία για το δικό τους καλό και για τη δική τους ευχαρίστηση».*

Η σχολική βία ή σχολικός εκφοβισμός ή τραμπουκισμός εμφανίζεται, σύμφωνα με συναφείς βιβλιογραφικές αναφορές (Αλαμπρίτης, 2008, Boulton, Καρέλλου, Λανίτη, Μανούσου & Λεμονή, 2001, Espelage & Swearer, 2003, Ματσόπουλος, 2015, Ψάλτη & Κωνσταντίνου, 2007. Sharp & Smith, 1994, Suckling & Temple, 2001 κ.ά.), με τη μορφή α) της σωματικής βίας (physical bullying), όπως χειρονομίες και χτυπήματα β) με τη μορφή της λεκτικής βίας (verbal bullying), όπως κοροϊδίες, παρατσούκλια, προσβολές και βωμολοχίες γ) με έμμεσο ή κοινωνικό εκφοβισμό (indirect/social/relational bullying), δηλαδή κοινωνική απομόνωση, αποκλεισμό από παρέες και χειραγώγηση της ομάδας, και δ) με διάφορες άλλες μορφές εκβιασμού (extortion), όπως είναι ο οπτικός εκφοβισμός (visual bullying) με προσβλητικά σημειώματα, ο ηλεκτρονικός εκφοβισμός (digital /cyberbullying) με τη χρήση και εκμετάλλευση της τεχνολογίας του διαδικτύου και των κινητών τηλεφώνων, ο σεξουαλικός εκφοβισμός (sexual bullying), ο ρατσιστικός εκφοβισμός (racial bullying) κ.ά..

Η αξία της Λογοτεχνίας αναδεικνύεται στην καλλιέργεια και ανάπτυξη της συναισθηματικής νοημοσύνης, βασικής προϋπόθεσης των επικοινωνιακών και κοινωνικών δεξιοτήτων. Σύμφωνα με τον John Glazer, η συνεισφορά της λογοτεχνίας στη συναισθηματική ανάπτυξη των παιδιών επιτυγχάνεται με τέσσερις τρόπους: (1) μαρτυρεί την οικειότητα των αισθημάτων των παιδιών σε άλλα παιδιά, επομένως και τη φυσιολογικότητά τους (2) αντιμετωπίζει τα συναισθήματα από πολλές και ποικίλες σκοπιές, εντός ενός γενικότερου πλαισίου, επιτρέποντας τον σαφέστερο προσδιορισμό τους (3) παρέχει ποικιλία τρόπων αντιμε-τώπισης των συναισθημάτων, μέσω των πράξεων των λογοτεχνικών χαρακτήρων και (4) καθιστά σαφές ότι η πολλαπλότητα των συναισθημάτων που βιώνει ο άνθρωπος μπορεί να οδηγήσει σε σύγκρουση (Norton, 2007:22).

Η κοινωνική προσέγγιση της λογοτεχνίας ανακαλεί την αποτελεσματικότητα της μεθόδου της βιβλιοθεραπείας. Η βιβλιοθεραπεία είναι *«η διαδικασία κατά την οποία οι απόψεις που περιέχονται στα βιβλία έχουν θεραπευτικό αποτέλεσμα»* (Norton, 2007:22).

Τα οφέλη της ανάγνωσης μια ιστορίας -παρά τις όποιες επιφυλάξεις- συνίστανται (α) στην είσοδο των παιδιών *«σε ένα ασφαλές περιβάλλον πειραματισμού γύρω από τις διαπροσωπικές σχέσεις, ένα είδος «πρόβας» πριν την αληθινή παράσταση»* και (β) στη δυνατότητα ενός παιδιού να ταυτιστεί με τον ήρωα. Η ζωή του ήρωα θα αποτελέσει πυξίδα προσανατολισμού για δύο λόγους: είτε θα βρίσκει ομοιότητες και θα διαισθάνεται ότι υπάρχουν ανάλογες καταστάσεις είτε θα διαπιστώνει ότι δεν υπάρχουν καθόλου όμοια στοιχεία. Μέσω της ταύτισης μπορούν και εκφράζουν «κακές ή απαγορευμένες» πλευρές του χαρακτήρα τους και μπορούν να ανέχονται το διαφορετικό ή και τον εαυτό τους ακόμα.

Η ανάγνωση, λοιπόν, τέτοιων λογοτεχνικών έργων μπορεί να δράσει με τρόπο ανάλογο των παρεμβατικών δράσεων εντός του σχολικού χώρου, στη διαδικασία των οποίων τα παιδιά που συμμετέχουν και, συνειδητά ή ασυνείδητα, ταυτίζονται ή όχι με τους ήρωες, γίνονται παραγωγοί και εκφραστές προσωπικών σκέψεων και συναισθημάτων, προβαίνουν σε κρίσεις, εκτιμήσεις και, εν τέλει, αξιολογήσεις, ώστε να επιτυγχάνεται ο βασικός σκοπός των παρεμβατικών αυτών δράσεων που είναι τόσο η ενημέρωση για τις ποικίλες πτυχές του σχολικού εκφοβισμού όσο και η συναισθηματική και κοινωνική εξέλιξη των παιδιών, ως αποτέλεσμα της «συμ-

(Συνέχεια στη σελίδα 13)

ΕΜΠΟΔΙΑ ΣΕ ΜΙΑ ΟΜΑΔΑ ΕΝΗΛΙΚΩΝ ΔΙΑΦΟΡΕΤΙΚΗΣ ΠΟΛΙΤΙΣΜΙΚΗΣ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ

Η γεωπολιτική θέση της Ελλάδας σε συνδυασμό με την εντύπωση ότι πρόκειται για μια ανοιχτή και φιλόξενη χώρα την καθιστά πόλο έλξης για πολλούς μετανάστες ως χώρα παραμονής ή μόνιμης εγκατάστασης. Η ελληνική κοινωνία θεωρείται πλέον πολυπολιτισμική και καλείται να ανταποκριθεί στις πολιτικές ένταξης των μεταναστών, μια από τις οποίες είναι η εκπαίδευση τους στη χώρα υποδοχής. Συνεπώς, σε μια τάξη όπου οι ενήλικες εκπαιδευόμενοι προέρχονται από διαφορετικές πολιτισμικές ομάδες, τα προβλήματα που εμφανίζονται είναι πολλά και ο ρόλος του εκπαιδευτή γίνεται ακόμα πιο απαιτητικός.

της **Αθηνάς Βαρσάμη**
εκπαιδευτικού

Σε ένα πρόγραμμα εκπαίδευσης ενηλίκων διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης όπως αυτό της εκμάθησης της ελληνικής ως δεύτερης γλώσσας σε μετανάστες, οι προκλήσεις που καλείται να αντιμετωπίσει ο εκπαιδευτής είναι πολλές. Οι προκλήσεις αυτές οφείλονται κατά κύριο λόγο στο διαφορετικό πολιτισμικό υπόβαθρο των εκπαιδευομένων μεταναστών με αποτέλεσμα ο εκπαιδευτής να αντιμετωπίζει αρκετά προβλήματα τόσο στην επικοινωνία όσο και στο συναισθηματικό κλίμα της ομάδας.

Α) Επικοινωνιακά εμπόδια

Όσο αφορά την επικοινωνία η δυσκολία καταρχήν εντοπίζεται στην κατανόηση της γλώσσας δεδομένου ότι οι εκπαιδευόμενοι έχουν μόνο τις βασικές γνώσεις της ελληνικής γλώσσας (επίπεδο ελληνομάθειας Α2-). Εκτός όμως από τη γλώσσα η δυσκολία έγκειται και στην ερμηνεία των διαφορετικών πολυπολιτισμικών μορφών συμπεριφοράς, όπως οι κώδικες μη λεκτικής επικοινωνίας, η εκφραστικότητα ακόμα και η στάση απέναντι στην ομιλία και στη σιωπή (Πολέμη – Τοδούλου, 2005, σ.221).

Όλες αυτές οι γλωσσικές και πολιτισμικές διαφορές οδηγούν συχνά σε παρερμηνεύσεις ακόμα και σε παρεξηγήσεις των λεγομένων των άλλων.

Ένας τρόπος αντιμετώπισης αυτού του επικοινωνιακού προβλήματος είναι η ανάπτυξη από μέρος του εκπαιδευτή «πολιτισμικής δεξιότητας». Με τον όρο αυτό εννοούμε την ανάπτυξη ενός ρεπερτορίου λεκτικής και μη λεκτικής επικοινωνίας κατάλληλου σε μια πληθώρα διαφορετικών πολιτισμικών πλαισίων (Φουκίδου, 2012, σ. 57). Απαραίτητο για το σκοπό αυτό είναι ο εκπαιδευτής να εμπλουτίσει τις γνώσεις του σχετικά με τα βασικά εθνοπολιτισμικά στοιχεία που αφορούν τόσο τη γλώσσα όσο και τη μη λεκτική επικοινωνία των εκπαιδευόμενων του.

Επιπλέον, για να βοηθήσει και τους εκπαιδευόμενους στη μεταξύ τους επικοινωνία, δεδομένου ότι δεν έχουν όλοι οι εκπαιδευόμενοι την ίδια πολιτισμική προέλευση, θα μπορούσε να χρησιμοποιήσει εκπαιδευτικές μεθόδους οι οποίες ενισχύουν την αλληλεπίδραση των εκπαιδευόμενων και βοηθούν ο ένας να γνωρίσει τον άλλο καλύτερα. Τέτοιες μέθοδοι είναι το παιχνίδι ρόλων ή και οι προσομοιώσεις, καθώς οι εκπαιδευόμενοι ως μετανάστες μπορεί να μην γνωρίζουν καλά τη γλώσσα, φέρουν όμως αρκετές εμπειρίες μέσα από τον επαγγελματικό και κοινωνικό τομέα τις οποίες μπορούν να τις εκφράσουν (Μπεζάτη & Θεοδοσπούλου, 2006).

Τέλος, η χρήση της μουσικής είναι ένας ακόμη τρόπος αντιμετώπισης του προβλήματος καθώς η μουσική αποτελεί ένα ιδιαίτερο τρόπο επικοινωνίας που συνοδεύει κάθε λαό. Οι όροι πολυπολιτισμικότητα και διαπολιτισμικότητα έχουν ένα κοινό σημείο, τον όρο πολιτισμός ο οποίος αναφέρεται στη λογοτεχνία, την τέχνη και την μουσική. Ο τομέας όπου, σύμφωνα με την έρευνα των Αμπατζή & Μπιμπίτσιου (2011, σ. 83) παρατηρείται η μικρότερη πολιτισμική διαφορά είναι η μουσική με ποσοστό 6%. Επομένως, οι μουσικές άλλων χωρών μπορούν να αξιοποιηθούν στην έκφραση των συμμετεχόντων και να αποτελέσουν αφορμή για γνωριμία με άλλες κουλτούρες. Η μουσική μπορεί να αναδείξει τα κοινά στοιχεία κάποιων χωρών, κυρίως γειτονικών, όπως το ρυθμό ή τη μελωδία, και να αποτελέσει μια πρώτη άτυπη μορφή επικοινωνίας μεταξύ των συμμετεχόντων.

Β) Συναισθηματικά εμπόδια

Σχετικά με το συναισθηματικό κλίμα της ομάδας οι δυσκολίες που παρουσιάζονται σχετίζονται αρκετές φορές με την καχυποψία των εκπαιδευόμενων προς τον εκπαιδευτή. Συχνά οι εκπαιδευόμενοι με τον ερχομό τους στην Ελλάδα έχουν βιώσει κάποιες αρνητικές εμπειρίες λόγω του ρατσισμού που επικρατεί και ταυτίζουν τον εκπαιδευτή με τον «Έλληνα» που είναι υπεύθυνος για τις δυσκολίες ένταξης τους στη χώρα υποδοχής.

Προκειμένου να εξαλειφθεί αυτή η αρνητική στάση είναι σημαντικό ο εκπαιδευτής να επεξεργαστεί θέματα τα οποία απασχολούν τους εκπαιδευόμενους μπαίνοντας στη θέση τους με κατανόηση και σεβασμό. Ως αφορμή για μια τέτοια συζήτηση μπορούν να αποτελέσουν κάποια κοινωνικά θέματα ή επίκαιρα ζητήματα τα οποία γίνονται γνωστά στους εκπαιδευόμενους με τη μορφή αποκομμάτων εφημερίδων, εικόνων ή βίντεο. Οι συμμετέχοντες καλούνται να τα επεξεργαστούν, να παρουσιάσουν την προσωπική τους εμπειρία και να προτείνουν λύσεις. Ακόμη στη βελτίωση του αρνητικού κλίματος σημαντικό ρόλο μπορεί να παίξει και το χιούμορ. Βέβαια, πρόκειται για μια ιδιαίτερη μορφή επικοινωνίας που διαφέρει από πολιτισμό σε πολιτισμό αλλά όμως μπορεί να συμβάλει στη δημιουργία φιλικής ατμόσφαιρας και τη μείωση του φόβου ή της αμηχανίας. Μπορεί να λειτουργήσει ως «παγοθραύστης», ως μηχανισμός εκτόνωσης σε πιεστικές καταστάσεις και γενικότερα δρα αναζωογονητικά στη λειτουργία της ομάδας (Χανιωτάκης, 2011, σ. 171).

Γ) Συγκρούσεις συμμετεχόντων

Ένα τρίτο πρόβλημα με το οποίο έρχεται αντιμέτωπος ο εκπαιδευτής είναι οι συγκρούσεις μεταξύ των συμμετεχόντων. Οι διαπολιτισμικές συναντήσεις αποτελούν, ίσως, τις πιο ακραίες περιπτώσεις επικοινωνιακών καταστάσεων ως προς τη δυναμική αντιπαραθέσεων και αμφισβητήσεων, όταν μάλιστα προέρχονται από άτομα τα οποία θεωρούνται κοινωνικά ή πολιτισμικά «κατώτερα» (Γκόβαρης, 2011, σ. 190). Επομένως, σε μια τόσο ανομοιογενή ομάδα είναι

λογικό να δημιουργείται ένταση δεδομένου ότι ο κάθε εκπαιδευόμενος μετανάστης προσπαθεί να γίνει αποδεκτός όχι μόνο από τη χώρα υποδοχής αλλά και από μια ομάδα αλλοεθνών. Παρόλα αυτά, όπως αναφέρει και ο Κόκκος, η χρήση της τέχνης μπορεί να αποτελέσει ρυθμιστικό παράγοντα και συμβάλει στην ενδυνάμωση της κριτικής σκέψης μέσα από την αισθητική εμπειρία (Κόκκος, 2011, σ. 88). Μάλιστα, ο ίδιος προτείνει στην εισήγηση του με τίτλο «Μέθοδος Αξιοποίησης της Τέχνης στην Εκπαιδευτική Πράξη» (Κόκκος, 2009, σ. 476 - 479) μια σύντομη διδακτική παρέμβαση με συγκεκριμένα στάδια, τα οποία μπορούν να εφαρμόσει ο εκπαιδευτής ενηλίκων.

Συμπεράσματα

Είναι γεγονός ότι η πολιτισμική πραγματικότητα δημιουργεί νέες εκπαιδευτικές ανάγκες σε όλο το φάσμα της εκπαίδευσης συμπεριλαμβανομένου φυσικά και το πεδίο της Εκπαίδευσης Ενηλίκων. Προβλήματα όπως η επικοινωνιακή δυσκολία, τα στερεότυπα, οι συγκρούσεις μέσα στην ομάδα απαιτούν από μέρους του εκπαιδευτή αυξημένες ικανότητες και στρατηγικές διαχείρισης της ετερότητας.

Επιπλέον, στα πλαίσια μια ομάδας, ακόμη και μεταξύ ομοεθνών, οι διαφορετικοί ρόλοι που υιοθετούν τα μέλη, οι μεταξύ τους διαφωνίες, μπορεί να αναστείλουν την αποτελεσματικότητα της. Είναι λογικό, επομένως, η λειτουργία της ομάδας να γίνεται ακόμη πιο δύσκολη όταν αυτή αποτελείται από άτομα διαφορετικής πολιτισμικής προέλευσης. Συμπερασματικά, σε κάθε περίπτωση ο ρόλος του εκπαιδευτή είναι καθοριστικός για την επιτυχία της ομάδας, καθώς δεν περιλαμβάνει μόνο τη διδακτική διάσταση, δηλαδή την εκμάθηση του εκάστοτε αντικειμένου, αλλά κυρίως την παιδαγωγική που συνδέεται με τον συμβουλευτικό του ρόλο.

Και ξαφνικά

Και ξαφνικά,
σκίρτησε η ματιά,
πλημμύρισε η καρδιά
ρόδινες καντρίλιες,
μες στο κατακαλόκαιρο.

Αντίκρυ μου,
δυο ερωτευμένα πουλιά,
σε συρματόσχοινο
ηλεκτροφόρων παραισθήσεων
κι ανέμελων παρορμήσεων.

Κι ένα φιλί με τόση χάρη,
στο πείσμα άκαιρων καταιγισμών,
να ζωγραφίζει της αγάπης νότες
στον γαλάζιο καμβά,
σκορπώντας άρωμα λεβάντας.

Αφέθηκα στης μελωδίας τον υμέναιο
ακουμπισμένη στο κατωφύρι τ' ουρανού.
Τσαλάκωσα τις ψεύτικες νεροσυρμές
παρατρεχάμενων ειδώλων
της τρέχουσας επικαιρότητας.

Νανά Στ. Παπαϊωάννου
μέλος της ΕΛ.Β.Ε.

Έρωτας καλοκαιρινός

Αν τύχει, κάποιο καλοκαίρι
η αγάπη να χαμογελάσει,
πρέπει η καρδιά σου να το ξέρει
πως μπόρα είναι και θα περάσει.

Refrain

Να μην πιστέψεις, αφελή,
σ' έρωτα καλοκαιρινό,
γιατί, μπορεί, ένα φιλί
χαρά να σούδωσε πολλή,
μα είναι φιλί, προσωρινό.

Άνοιξη κοίτα ν' αγαπήσεις.
Τότε που όλοι αγαπάνε,
γιατί στο άνθισμα της φύσης
αληθινά οι καρδιές χτυπάνε.

Refrain

Το σονέτο των αγγέλων**

Συμμάχησ' η φωτιά με τον αγέρα
και χίμηξε στο Μάτι μανιασμένη
τα σπίτια κι' όσους είν' εγκλωβισμένοι
να κάψει, του Εωσφόρου θυγατέρα.

Αποκαΐδια, πόνος πέρα ως πέρα,
πολλές δεκάδες απανθρακωμένοι
και μια σελήνη αιματοβαμμένη*
την τραγική διαδέχτηκαν ημέρα.

Ραγίζουν οι καρδιές μπροστά στην θέα
που άφησ' η κλοπή του Προμηθέα,
λυπητερά ο ουρανός λέει τραγούδια,

κλαίει άκαιρα και με υποκρισία!
Δεν δάκρυσε στην ανθρωποθυσία,
μήπως και σώσει αθώους κι' αγγελούδια...

*Η μεγάλη ολική έκλειψη, που έκανε τότε κόκκινη την σελήνη.
**Για την φωτιά στο Μάτι τον Ιούλιο του 2018.

(Πετραρχικό σονέτο)

Μουφτόγλου Λευτέρης
συγγραφέας – ποιητής,
μέλος της ΕΛΒΕ

Η ΕΠΙΤΟΠΙΑ ΕΡΕΥΝΑ ΤΟΥ ΠΑΝΕΠΙΣΤΗΜΙΟΥ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ

Η επαρχία Ελασσόνας για πρώτη φορά αυτο-προσδιορίζεται και μελετάται ο πολιτισμός της από το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας. Η επιτόπια έρευνα των επιστημονικών συνεργατών του πανεπιστημίου Θεσσαλίας και πιο συγκεκριμένα του Τμήματος Ιστορίας Αρχαιολογίας και Κοινωνικής Ανθρωπολογίας (ΙΑΚΑ) βρίσκεται σε πλήρη εξέλιξη, ήδη από τις αρχές του Οκτωβρίου 2019. Η όλη διαδικασία βρίσκεται υπό την επίβλεψη του Καθηγητή Λαογραφίας κ. Ευάγγελου Αυδίκου, ο οποίος είναι και ο επιστημονικός υπεύθυνος του συγκεκριμένου προγράμματος (ΕΣΠΑ).

του **Θωμά Ν. Λιόλιου,** φιλόλογου, εκδότη και επιστημονικού ερευνητή του ΙΑΚΑ

Σε αυτό το σημείο θα ήθελα να αναφερθώ στους φορείς που υλοποιούν το πρόγραμμα:

α) Το Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

β) Το Αγροτικό Εθνογραφικό Μουσείο Αραδοσιβίων (ΑΕΜΑ)

γ) Η εταιρεία Log-On

δ) Ο Δήμος Ελασσόνας, υπό την αιγίδα του οποίου λειτουργεί πια το ΑΕΜΑ, χάρη στις προσπάθειες και ενέργειες του αείμνηστου Δρ. Κοινωνιολογίας και πρώην Πρόεδρου του ΑΕΜΑ κ. Κώστα Σαχινίδη.

Το δείγμα αφορά 300 πληροφορητές-κατοίκους 40 χωριών της επαρχίας Ελασσόνας και της ίδιας της πόλης (της Ελασσόνας). Είναι συγκινητική η προθυμία, η αγάπη, η φιλοξενία και η γενικότερη αντιμετώπιση της επιστημονικής ομάδας τόσο από τους ίδιους τους πληροφορητές όσο και από τους κατοίκους της τοπικής κοινωνίας, αλλά και από τους φορείς της διοίκησης σε τοπικό και δημοτικό επίπεδο.

Η εξαμελής ερευνητική ομάδα αποτελείται από τους εξής επιστήμονες:

1. Κούζας Γιώργος, Δόκτωρ Λαογραφίας-Διδάσκων στη Φιλοσοφική Σχολή Αθηνών, από την Αθήνα.
2. Κυριακόπουλος Λέανδρος, Δόκτωρ Κοινωνικής Ανθρωπολογίας. Κέντρο Έρευνας για τις Ανθρωπιστικές Επιστήμες, Τμήμα Κοινωνικής Ανθρωπολογίας, Πάντειο Πανεπιστήμιο, Αθήνα.
3. Αυδίκου Ελένη, Εκπαιδευτικός, από την Πρέβεζα.
4. Σιόβας Δημήτρης, Ιστορικός, από το Βόλο.
5. Βλαστού Πηνελόπη, Φιλόλογος, ερευνήτρια λαογραφίας, από την Αθήνα
6. Λιόλιος Θωμάς, Φιλόλογος, συγγραφέας, εκδότης και ερευνητής λαογραφίας, από τη Δολίχη Ελασσόνας.

Ξεχωριστή αναφορά πρέπει να γίνει στον Δήμαρχο Ελασσόνας κ. Νίκο Γάτσα, για την αμέριστη συμπαράσταση αλλά και την πρακτική βοήθεια σε όλα τα επίπεδα, (μέχρι και την παραχώρηση χώρου για τις ανάγκες της έρευνας στο κέντρο της Ελασσόνας), ήδη από τις 28 Ιουλίου 2019, που διεξήχθη η πρώτη ημερίδα των φορέων υλοποίησης του όλου έργου, στην αίθουσα του δημοτικού συμβουλίου.

Η έρευνα έχει υλοποιηθεί σε βαθμό πάνω από 70% και συνεχιζόταν με αμείωτο ρυθμό αλλά ανεστάλη λόγω των πρόσφατων γεγονότων, που σχετίζονται με την πανδημία του κορωνοϊού. Ωστόσο, είμαστε αισιόδοξοι πως θα ολοκληρωθεί η όλη διαδικασία μέσα στο 2020.

Θα ήθελα, επίσης, να ενημερώσω τους αναγνώστες του ηλεκτρονικού μας περιοδικού ότι το 50% του ερευνητικού υλικού και το 100% του αρχειακού υλικού των ερευνητών έχει παραδοθεί σε έντυπη και ηλεκτρονική μορφή στον επιστημονικό υπεύθυνο κ. Ευάγγελο Αυδίκο. Τα επιστημονικά συμπεράσματα θα ακολουθήσουν και βεβαίως θα δημοσιευτούν.

Εν κατακλείδι, θα πραγματοποιηθεί επιστημονικό συνέδριο στην Ελασσόνα, στο τέλος αυτής της διαδρομής, ανοιχτό στην τοπική κοινωνία του Δήμου μας. Εύχομαι υγεία και δύναμη σε όλους μας.

(Συνέχεια από τη σελίδα 12)

μετοχής» τους σε μια «ρεαλιστική ιστορία εκφοβισμού». Σκοπός, δηλαδή, είναι η γέννηση και ανάπτυξη συναισθημάτων αλληλεγγύης, ενσυναίσθησης, αλληλοπροστασίας (Φουσιάνης, 2015).

Η όλη διαδικασία «λογοτεχνικής» προσέγγισης του σχολικού εκφοβισμού συντελείται σε πέντε στάδια (Παπαδοπούλου, 2004): (α) Αναγνώριση (identification): αναγνώριση του θέματος-προβλήματος, καθώς συντελείται η ταύτιση του/της αναγνώστη/ριας με τους ήρωες και ηρωίδες του λογοτεχνικού έργου και η αξιολόγηση καταστάσεων που αφορούν τη μυθιστορηματική ιστορία, (β) Ιδεοθύελλα (Brainstorming): η έκφραση αντιλήψεων απόψεων και γνωμών γύρω από τον σχολικό εκφοβισμό, βασισμένων σε υπάρχουσες γνώσεις και εμπειρίες των μαθητών, (γ) Επιλογή (Choice): στο στάδιο αυτό -ορατό στην καθοδηγούμενη διδασκαλία ενός λογοτεχνικού κειμένου- οι ιδέες που γεννήθηκαν διαχωρίζονται σε υγιείς και λειτουργικές από τη μια και σε ασθενείς ή μη λειτουργικές από την άλλη, (δ) Εμβάθυνση (Insight/Integration): προβληματισμός γύρω από τις πτυχές του προβλήματος και ανάπτυξη ενσυναίσθησης που αποτελεί βασική παράμετρο κατανόησης και αντιμετώπισης του φαινομένου και (ε) Αξιολόγηση (Evaluation): αξιολόγηση της συμπεριφοράς των προσώπων που περιγράφονται στην ιστορία (Παπαδοπούλου, 2006, Rieckmen, & Miller, 1990).

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ 2019

Δεύτερη ημέρα

ΚΥΡΙΑΚΗ 23 Ιουνίου 2019
ώρα 8:30 μ.μ.

ΜΕΣΟΧΩΡΙ

Ομιλητές:

- Χαιρετισμός του προέδρου του **Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσοχωρίου «Άγιος Δημήτριος»** κ. Γιάννη Ζαρλαβάνη
- **Σπύρος Μπούμπας,** εκπαιδευτικός - συγγραφέας *«Θρησκευτικός τουρισμός - Βυζαντινά μνημεία»*
- **Κώστας Σαχινίδης,** δρ Κοινωνιολογίας-συγγραφέας *«Οι πολιτιστικοί θεσμοί, ως πόλος έλξης τουρισμού»*
- **Γιάννης Μπαράς,** γεωπόνος *«Τα τοπικά προϊόντα, ως οικονομικά και τουριστικά αγαθά»*
- **Θωμάς Λιόλιος,** φιλόλογος *«Φυσικό περιβάλλον και τουριστικές υποδομές»*

Παράλληλα στην εκδήλωση συμμετέχουν οι χορευτικές ομάδες των Φορέων:

- Πολιτιστικός Σύλλογος Μεσοχωρίου **«Άγιος Δημήτριος»**
- Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας
- Σύλλογος των απανταχού αποδήμων Σκαμνιωτών «Ο ΟΛΥΜΠΟΣ»
- Μουσικό συγκρότημα «Argon» Σαρανταπόρου

Η εκδήλωση γίνεται με τη συνεργασία του
Πολιτιστικού Συλλόγου Μεσοχωρίου

ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ «ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

Το Δίκτυο Καλλιτεχνών και Επιστημόνων για την ανάπτυξη της Επαρχίας Ελασσόνας είναι μη κερδοσκοπικό σωματείο πολιτών και πνευματικών κινήσεων, με έδρα την Ελασσόνα και έχει τον διακριτικό τίτλο «Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης».

Ιδρύθηκε το 2015 από μια ομάδα Καλλιτεχνών και Επιστημόνων, με πνευματικές και πολιτιστικές ανησυχίες για την ανάπτυξη και προβολή του τόπου.

Οι κυριότεροι σκοποί του Συλλόγου, μεταξύ άλλων, είναι:

- Η δημιουργία Πνευματικής και Καλλιτεχνικής Κίνησης για τη συνύπαρξη και συνομιλία των επιστημών με τις τέχνες και η υποστήριξη, με κάθε νόμιμο τρόπο, όλων των πνευματικών και καλλιτεχνικών δημιουργιών για μια συγκροτημένη ανάδειξη της συλλογικής έκφρασης και της πνευματικής δημιουργίας των καλλιτεχνών και των επιστημόνων της Επαρχίας Ελασσόνας και όλης της χώρας.
- Η καταγραφή και συσπείρωση των πνευματικών και καλλιτεχνικών δυνάμεων που δραστηριοποιούνται στην περιοχή της Ελασσόνας ή κατάγονται από αυτήν.
- Η προβολή της σύγχρονης πολιτιστικής έκφρασης και των δημιουργών της και, ιδιαίτερα, του πνευματικού και καλλιτεχνικού τους έργου, στην Ελλάδα και το εξωτερικό κ.ά. Μέχρι σήμερα, το Δίκτυο, παρά τη μικρή διάρκεια ζωής του, παρουσίασε πολύ αξιόλογο έργο και έδωσε μια νέα πολιτιστική πνοή στην Επαρχία Ελασσόνας, με πρωτοποριακές δραστηριότητες για την περιοχή, όπως:
- Παρουσιάσεις βιβλίων
- Εκδηλώσεις για τους λαϊκούς ποιητές και τους λαϊκούς οργανοπαίχτες τραγουδιστές και χορευτές. της περιοχής της Ελασσόνας
- Γιορτές λόγου και τέχνης 2015, 2016, 2017, 2018 και 2019, με Ημερίδες και Διημερίδες σχετικά με ιστορικά και άλλα θέματα της περιοχής Ελασσόνας, με μουσικοχορευτικά προγράμματα, με εκθέσεις ζωγραφικής, εικαστικών τεχνών, ειδών λαϊκής τέχνης κ.λπ.
- Αποκριάτικα δρώμενα με ήθη, έθιμα και παραδόσεις της περιοχής Ελασσόνας και της υπόλοιπης Ελλάδας
- Μουσικές βραδιές με έντεχνα και λαϊκά τραγούδια
- Κινηματογραφικές προβολές σύγχρονου κινηματογράφου.

Παράλληλα με τις εκδηλώσεις αυτές, από το 2015, λειτουργεί, με ιδιαίτερη επιτυχία, και το Τμήμα παραδοσιακών χορών του Κέντρου Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης, το οποίο έχει δώσει αρκετές παραστάσεις σε διάφορες εκδηλώσεις.

Επίσης, το Δίκτυο κυκλοφόρησε οκτώ τεύχη του τριμηνιαίου ηλεκτρονικού περιοδικού **«Εν Ολύμπω»**, στην ηλεκτρονική σελίδα **www.enolympo.gr** Με όλες αυτές τις δράσεις, το ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ αποτελεί έναν ζωντανό πολιτιστικό Φορέα της περιοχής Ελασσόνας που φιλοδοξεί να συμβάλλει, περαιτέρω, ουσιαστικά στην πνευματική και πολιτιστική ανάπτυξη του τόπου, επεκτείνοντας τις δραστηριότητές του **όχι μόνο στην πόλη της Ελασσόνας αλλά και στα ξεχασμένα χωριά της.**

ΔΙΚΤΥΟ ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΩΝ ΚΑΙ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΕΠΑΡΧΙΑΣ ΕΛΑΣΣΟΝΑΣ «ΚΕΝΤΡΟ ΤΕΧΝΗΣ, ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΔΡΑΣΗΣ»

ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2019

Υπό την αιγίδα της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ
Με τη συνδιοργάνωση της ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗΣ ΕΝΟΤΗΤΑΣ ΛΑΡΙΣΑΣ

ΔΙΗΜΕΡΙΔΑ

με θέμα: *«Τουριστικοί πόροι της περιοχής Ελασσόνας»*

ΣΑΒΒΑΤΟ 22 Ιουνίου 2019, ώρα 8 μ.μ.

ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟ

ΚΥΡΙΑΚΗ 23 Ιουνίου 2019, ώρα 8:30 μ.μ.

ΜΕΣΟΧΩΡΙ

Οι εκδηλώσεις γίνονται με τη συνεργασία των Φορέων:

- Σύλλογος των Απανταχού Σαρανταποριτών "ΤΟ ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟ"
- Εκπολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Σαρανταπόρου
- Πολιτιστικός Σύλλογος Μεσοχωρίου «ΑΓΙΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ»
- Μουσικό συγκρότημα «Argon» Σαρανταπόρου

Παρουσίαση προγράμματος: Ελένη Μπλιούμη, εκπαιδευτικός
Επιμέλεια εκδηλώσεων: Δρ ΚΩΣΤΑΣ ΣΑΧΙΝΙΔΗΣ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΔΙΗΜΕΡΙΔΑΣ 2019

Πρώτη ημέρα

ΣΑΒΒΑΤΟ 22 Ιουνίου 2019
ώρα 8 μ.μ.

ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟ

Ομιλητές:

- Χαιρετισμός του προέδρου του Συλλόγου απανταχού Σαρανταποριτών «ΤΟ ΣΑΡΑΝΤΑΠΟΡΟ» κ. Γιάννη Ντάλα
- **Σπανός Κώστας,** εκπαιδευτικός, συγγραφέας, *«Αρχαιολογικοί χώροι της περιοχής Ελασσόνας»*
- **Σπύρος Μπούμπας,** εκπαιδευτικός-συγγραφέας, *«Θρησκευτικός τουρισμός- Βυζαντινά μνημεία»*
- **Κώστας Σαχινίδης,** δρ Κοινωνιολογίας-συγγραφέας, *«Οι πολιτιστικοί θεσμοί, ως πόλος έλξης τουρισμού»*
- **Θωμάς Λιόλιος,** φιλόλογος, «Φυσικό περιβάλλον και τουριστικές υποδομές»
- **Γιάννης Μπαράς,** γεωπόνος, *«Τα τοπικά προϊόντα, ως οικονομικά και τουριστικά αγαθά»*

Τη συζήτηση συντονίζει ο φιλόλογος κ. **Νίκος Σδάνης**

Παράλληλα στην εκδήλωση συμμετέχουν οι χορευτικές ομάδες των Φορέων:

- Εκπολιτιστικός Μορφωτικός Σύλλογος Σαρανταπόρου
- Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας

Η εκδήλωση γίνεται με τη συνεργασία
του Συλλόγου των Απανταχού Σαρανταποριτών:
Το "Σαραντάπορο"
και του Εκπολιτιστικού Μορφωτικού Συλλόγου Σαρανταπόρου

Ιστορική διαδρομή των εκδηλώσεων

ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2015

ΣΑΒΒΑΤΟ 13 Ιουνίου 2015, ΕΛΑΣΣΟΝΑ

Ημερίδα με θέμα:
«Πολιτισμικοί Πόροι της περιοχής Ελασσόνας»

Ομιλητές:

- ***Κώστας Σαχινίδης,*** *Δρ Κοινωνιολογίας, Πολιτικός Επιστήμων «Πολιτισμικοί Πόροι της Επαρχίας Ελασσόνας»*
- ***Ολυμπία Μπέλλη,*** *Αρχαιολόγος-Ιστορικός, «Περραιβική Τρίπολη»*
- ***Μαρία Ζαχαρή,*** *Βιολόγος «Πολιτιστικές υποδομές της περιοχής Ελασσόνας»*
- ***Δημήτρης Ράπτης,*** *Δρ Δασολογίας-Περιβαλλοντολογίας «Περιβαλλοντικά στοιχεία και αστικά αξιοθέατα του Ενιαίου Δήμου Ελασσόνας»*
- ***Ευαγγελία Ράπτου,*** *Δρ Κοινωνικής Λαογραφίας «Αρωματικά φυτά και βότανα του Ολύμπου»*
- ***Θανάσης Εμμανουήλ,*** *Οικονομολόγος «Οικονομική διαχείριση των πολιτισμικών πόρων της περιοχής Ελασσόνας. Η ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς ως οικονομικό αγαθό»*
- ***Πένη Αγοράστη-Χέβα,*** *Φιλόλογος, Ιστορικός Τέχνης «Η θέση της Λαϊκής Τέχνης στη σημερινή βιομηχανική εποχή»*

Συντονιστής: **Γεώργιος Μπασδραβέλας,** εκπαιδευτικός

ΚΥΡΙΑΚΗ 14 Ιουνίου 2015, ΕΛΑΣΣΟΝΑ

Έκθεση εικαστικών και ειδών λαϊκής Τέχνης από καλλιτέχνες της Επαρχίας Ελασσόνας

ΚΥΡΙΑΚΗ 21 Ιουνίου 2015, ΚΑΛΛΙΘΕΑ

Αφιέρωμα στον Ποντιακό Πολιτισμό

Ομιλητής:

Κώστας Σαχινίδης, *Διδάκτορας του Τμήματος Κοινωνιολογίας του Παντείου Πανεπιστημίου Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών*
Θέμα: ***«Ο λαϊκός Πολιτισμός του Πόντου και οι Ποντιακοί χοροί του χθές και του σήμερα»***

Χοροί και δρώμενα του Πόντου

Συμμετέχουν οι χορευτικές ομάδες:

- Ποντιακή Παρέα Ελασσόνας *«Το Παρακάθ»*
- Πολιτιστικός Σύλλογος Σταθμού Κατερίνης

και ***οι μουσικοί:*** *Νίκος Δημητριάδης, ποντιακή λύρα, Γιώργος Κεσκίνης, νταούλι, Τραγούδι: Δέσποινα Πετκολάϊ*
Φιλική συμμετοχή: *ΤΑΚΗΣ ΒΑΜΒΑΚΙΔΗΣ*

Παρουσίαση προγράμματος: **Ελένη Μπλιούμη,** εκπαιδευτικός
Η εκδήλωση έγινε με τη συνεργασία του Πολιτιστικού Συλλόγου Καλλιθέας

Ιστορική διαδρομή των εκδηλώσεων

ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2016

Διημερίδα *με θέμα:* ***«Ο πολιτισμός και οι αρχαίοι λαοί της ευρύτερης περιοχής της Ελασσόνας»***

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 10 Ιουνίου 2016, ΔΟΛΙΧΗ

Ομιλητές:

- ***Κονταξής Κώστας,*** *καθηγ. Λαογραφίας του Παν/μίου Δυτ. Μακεδονίας «Αινιάνες, ο αρχαιότερος λαός της Ποταμιάς»*
- ***Σιουζουλής Βασίλης,*** *εκπαιδευτικός Φιλόλογος*
- ***Σπύρος Μπούμπας,*** *εκπαιδευτικός, συγγραφέας «Αρχαίες πολίχνες της Ποταμιάς Χυρετίαι, Μύλαι, Ερεικίνιο, Μάλλοια και Μονδαία»*

Παράλληλα συμμετείχαν οι Φορείς:

- *Μικτή Χορωδία «music Arte» του Μουσικού Συλλόγου Ελασσόνας*
- *Χορευτική ομάδα του Μορφωτικού Συλλόγου Δραδοσιβίων*

ΣΑΒΒΑΤΟ 11 Ιουνίου 2016, ΕΥΑΓΓΕΛΙΣΜΟΣ

Ομιλητές:

- ***Κώστας Κονταξής,*** *επίκ.καθηγητής Λαογραφίας του Πανεπιστημίου Δυτικής Μακεδονία*
- ***Σπύρος Μπούμπας,*** *εκπαιδευτικός, συγγραφέας*

Παράλληλα συμμετείχαν οι χορευτικές ομάδες των Φορέων:

- *Πολιτιστικός Σύλλογος Ευαγγελισμού*
- *Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας*
- *Σύλλογος των Απανταχού Αποδήμων Σκαμνιωτών «Ο ΟΛΥΜΠΟΣ»*
- *Ποντιακή Παρέα Ελασσόνας «Το Παρακάθ'»*

ΚΥΡΙΑΚΗ 12 Ιουνίου 2016, ΕΛΑΣΣΟΝΑ

- *Έκθεση βιβλίων ντόπιων συγγραφέων περιοχής Ελασσόνας*
- *Έκθεση Ζωγραφικής*

Οι εκδηλώσεις έγιναν με τη συνεργασία των Φορέων:

- *Πολιτιστικός Σύλλογος Δολίχης «Η Τριπολίτιδα»*
- *Τοπική Κοινότητα Ευαγγελισμού*
- *Μορφωτικός Σύλλογος Ευαγγελισμού*

Παρουσίαση προγράμματος: **Ελένη Μπλιούμη,** εκπαιδευτικός

Ιστορική διαδρομή των εκδηλώσεων

ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2017

Διημερίδα *με θέμα:* ***«Γνωστοί και άγνωστοι αγωνιστές της λευτεριάς από την ευρύτερη περιοχή της Ελασσόνας»***

ΣΑΒΒΑΤΟ 17 Ιουνίου 2017, ΚΡΑΝΙΑ

Ομιλητές:

- ***Σαχινίδης Κώστας,*** *Δρ Κοινωνιολογίας, συγγραφέας «Καπετάν Ελασσόνας» και «Ταγματάρχης Ιωάννης Μπαλτούμης*
- ***Μπούμπας Σπύρος,*** *εκπαιδευτικός, συγγραφέας «Η Τσαριτσάνη κατά το πρώτο μισό του 19ου αιώνα και η προσφορά της στην επανάσταση του Ολύμπου του 1854 και του 1878»*
- ***Παπακωνσταντίνου Θωμάς,*** *ιστοριοδίφης, συγγραφέας «Πάνος Τζάρας(1794) και Νικος Τζάρας(1770-1807), Πάνος Τζάρας ή Τζαρόπουλος (1803-1880) «Οι Λιβαδιώτες αγωνιστές Γιάννης Δαμαλής, Αθανάσιος Αστερίου και Γκέκας» «Οι κλεφταρματολοί του Ολύμπου Κώστας Τζαχείλας, Δήμος Τζαχείλας και Γιώργος Τζαχείλας» (Καρυά)*

Παράλληλα συμμετείχαν:

Το Παιδικό μουσικό συγκρότημα Δημοτικής Κοινότητας Κρανιάς
Ο Βαγγέλης Κατσαβός, φλογέρα
Το Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας

Οι εκδηλώσεις έγιναν με τη συνεργασία των Φορέων:
Δημοτική Κοινότητα Κρανιάς
Μορφωτικός Εκπολιτιστικός Σύλλογος Κρανιάς

Παρουσίαση προγράμματος: Ελένη Μπλιούμη, εκπαιδευτικό

ΣΑΒΒΑΤΟ 15 Ιουλίου 2017, ΔΟΛΙΧΗ

Ομιλητές:

- ***Κώστας Σαχινίδης,*** *Δρ Κοινωνιολογίας, συγγραφέας «Καπετάν Ελασσόνας» «Ταγματάρχης Ιωάννης Μπαλτούμης»*
- ***Σπανός Κώστας,*** *εκπαιδευτικός, συγγραφέας «Ευθύμιος Τσαμπάκης - Τσαμπακόπουλος»*
- ***Ζαρζώνης Βασίλης,*** *εκπαιδευτικός, Φιλόλογος «Ο κλεφταρματολός και έξαρχος του Ολύμπου Κώστας Ζήδρος»*
- ***Τάχατος Νικόλαος,*** *Φιλόλογος «Η ιστορία της μονής Αγίου Αντωνίου Δεμηράδων-Κοκκινόγης»*

Η εκδήλωση έγινε με τη συνεργασία του Πολιτιστικού Συλλόγου Δολίχης «Η Τριπολίτιδα».

Ιστορική διαδρομή των εκδηλώσεων

ΓΙΟΡΤΕΣ ΛΟΓΟΥ ΚΑΙ ΤΕΧΝΗΣ 2018

Διημερίδα *με θέμα:* ***«Ιστορικά γεγονότα και μαρτυρικά χωριά της περιοχής Ελασσόνας»***

ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ 15 Ιουνίου 2018, ΒΛΑΧΟΓΙΑΝΝΙ

Ομιλητές:

- *Χαιρετισμός του Προέδρου του Δικτύου δρα* ***Κώστα Σαχινίδη***
- ***Σπανός Κώστας,*** *εκπαιδευτικός, συγγραφέας «Η μάχη του Κοκκινοπιλού*
- ***Νίκος Ζντάνης,*** *φιλόλογος «Η Εκανάσταση στον Όλυμπο το 1878»*
- ***Γεώργιος Μπαλής,*** *ερευνητής «Οι μάχες της Κρανιάς στις 10 Οκταβρίου 1943 και 10 Φεβρουαρίου 1944»*
- ***Βασίλης Ζαρζώνης,*** *φιλόλογος «Οι ομαδικές εκτελέσεις αμάχων πατριωτών από τους Γερμανούς και τους Ιταλούς ναζί στην Ολυμπιάδα» (Μάρτιος 1943) και στην Τσαριτσάνη (12-3-1943 και 20-8-1944).*

Παράλληλα στην εκδήλωση συμμετείχαν οι χορευτικές ομάδες των Φορέων :

- Πολιτιστικός Εξωραϊστικός Σύλλογος Βλαχογιαννίου
- Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας

και το ***Μουσικό συγκρότημα Ελασσόνας*** *με τους:*
Διονύση Ευαγγέλου (κιθάρα-φωνή), Βασίλη Γεωργάκη (λαούτο-φωνή), Διονύση Παναγιώτου (γκάιντα), Παναγιώτη Ευαγγέλου (ηλεκτρική κιθάρα), Θανάση Παπανάτσιο (νεραμς) και Γιάννη Γεωργάκη (μπάσο)
Η εκδήλωση έγινε με τη συνεργασία του Πολιτιστικού-Εξωραϊστικού Συλλόγου Βλαχογιαννίου.

ΣΑΒΒΑΤΟ 16 Ιουνίου 2018, ΒΑΛΑΝΙΔΑ

Ομιλητές:

- ***Κώστας Σαχινίδης,*** *Δρ Κοινωνιολογίας, συγγραφέας «Η σημασία των μαχών της Ελασσόνας και του Σαραντάπορου του 1912»*
- ***Θωμάς Λιόλιος,*** *εκπαιδευτικός «Η στρατηγική θέση του Ολύμπου και η συμβολή της Περραιβικής Τρίπολης για την οριστική κατάληψη του βασιλείου της Μακεδονίας από τους Ρωμαίους κατά τη διάρκεια του τρίτου Μακεδονικού πολέμου (Μάχη της Πύδνας: 168 π.Χ.)», «Η μάχη του Διβαδίου στις 27-28/11/1942»*
- ***Σπύρος Μπούμπας,*** *εκπαιδευτικός, συγγραφέας «Η μάχη της Μαυρίτσας και η μεγάλη θυσία των κατοίκων του Δομενίκου στο Καυκάκι στις 16-3-1943»*
- ***Δημήτριος Ντάλλας,*** *εκπαιδευτικός «Η μάχη του Σαραντάπορου στις 21-6-1943 και η εκτέλεση αμάχων στο Μελίσσι στις 19-1-1944»*

Παράλληλα στην εκδήλωση συμμετείχαν οι χορευτικές ομάδες των Φορέων :

- Πολιτιστικός Σύλλογος Βαλανίδας
- Κέντρο Τέχνης, Λόγου και Κοινωνικής Δράσης επ. Ελασσόνας

και το ***Μουσικό συγκρότημα Ελασσόνας*** *με τους:*
Διονύση Ευαγγέλου (κιθάρα-φωνή), Βασίλη Γεωργάκη (λαούτο-φωνή), Διονύση Παναγιώτου (γκάιντα), Παναγιώτη Ευαγγέλου (ηλεκτρική κιθάρα), Θανάση Παπανάτσιο (νεραμς) και Γιάννη Γεωργάκη (μπάσο)
Η εκδήλωση έγινε με τη συνεργασία του Μορφωτικού Συλλόγου Βαλανίδας
Παρουσίαση προγράμματος: **Ελένη Μπλιούμη,** εκπαιδευτικός